

OTA-kirjasto E 2

Espoo 2004

TKK:N PÄÄKIRJASTON JA ERILLISKIRJASTOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Työntekijöiden mielipiteet

Jaana Marvia

TEKNILLINEN KORKEAKOULU
Kirjasto

OTA-kirjasto E 2

Espoo 2004

**TKK:N PÄÄKIRJASTON JA
ERILLISKIRJASTOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ**
Työntekijöiden mielipiteet

Jaana Marvia

Teknillinen korkeakoulu

Kirjasto

Teknillinen korkeakoulu
Kirjasto
PL 7000
02015 TKK
URL: <http://lib.hut.fi/>
Puh. 09-4514111
Fax. 09-4514132
E-mail: infolib@hut.fi

© 2004 Teknillinen korkeakoulu, Kirjasto
Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

ISBN 951-22-6739-X (PDF)
ISSN 1459-6148 (E)
URL: <http://lib.hut.fi/Julkaisut/E2.pdf>

Espoo 2004

TEKNILLINEN KORKEAKOULU http://www.hut.fi/		TIIVISTELMÄSIVU		
Osasto/laboratorio ja URL/verkko-osoite Kirjasto http://lib.hut.fi/		Julkaisija Teknillinen korkeakoulu Kirjasto		
Tekijä(t) Jaana Marvia				
Julkaisun nimi TKK:n PÄÄKIRJASTON JA ERILLISKIRJASTOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ : työntekijöiden mielipiteet				
Tiivistelmä				
<p>Teknillisen korkeakoulun kirjastopalvelut on hajautettu pääkirjastoon ja erillisiin kirjastoihin laitoksille. Kirjastoverkoston kuuluu pääkirjasto, kymmenen osastokirjastoa, kaksi erillislaitosten kirjastoa ja noin 20 sivutoimisesti hoidettu laboratoriokirjasto (2003). Erilliskirjastot kuuluvat hallinnollisesti omien yksikköjensä alaisuuteen. Pääkirjasto hoitaa keskitetysti useita palveluita, esim. luetteloinnin, luokituksen, kirjastojärjestelmän ylläpidon, opiskelijoiden kirjastonkäytön- ja tiedonhaun opetuksen. TKK:n kirjastot ovat tehneet yhteistyötä eri muodoissa ja sopineet tehtävien jaosta läpi olemassaolonsa.</p> <p>Tämän selvityksen tarkoituksena oli kerätä TKK:n pääkirjaston ja erilliskirjastojen työntekijöiden mielipiteitä kirjastojen välisestä yhteistyöstä sen edelleen kehittämiseksi. Yhteistyötä koskevia mielipiteitä kartoitettiin erityisesti seuraavien kysymysten osalta: pääkirjaston ja erilliskirjastojen roolit ja työnjako verkostossa, nykytila, mahdolliset vaikeudet, parannusehdotukset ja toiveet sekä alakohtana tiedotus, neuvonta ja koulutus. Erilliskirjastojen työntekijöille lähetettiin alkuvuodesta 2003 sähköpostitse kysely ja osaa (16/55) pääkirjaston työntekijöistä haastateltiin. Kyselylomakkeen kysymyksistä suuri osa oli avoimia. Haastattelut olivat etukäteen annetuista aiheista, mutta vapaasti eteneviä. Vastaukset saatiin noin 2/3 erilliskirjastoja.</p> <p>Tulokset on esitelty raportissa erikseen erilliskirjastojen ja pääkirjaston osalta. Erilliskirjastoille yhteisiä toiveita erottautui vastauksista, vaikka niissä oli vaihteluakin. Eniten palautetta antoivat suurimmat kirjastot. Vastaajat mieltävätkin kirjastojen TKK:lla muodostavan verkoston, jossa yksittäisillä kirjastoilla on myös erilaisia toimintatapoja. Erilliskirjastot keskittyvät ennen kaikkea omaan erityisalaansa sekä kehysorganisaationsa ja opiskelijoiden tukemiseen. Pääkirjastolta odotetaan tukea kirjastotoiminnan kehittämisessä. Työnjakoon ei esitetty suurempia muutoksia. Kaikkien vastaajien mielestä pääkirjaston tulee hoitaa luettelointi. Pääkirjaston tehtäviin kuuluisi paitsi opiskelijoiden myös henkilökunnan koulutus: erityisesti tiedonhakuun, kirjastojärjestelmään ja elektronisiin aineistoihin liittyvää koulutusta toivottiin. Vastaajat ehdottivat useita parannuksia ja ideoita yhteistyöhön, mm. yhteishenkilö/ide/n nimeäminen ja Intranet mainittiin.</p> <p>Pääkirjaston työntekijöiden haastattelussa tuli selvästi esille pääkirjaston vallitseva tapa olla yhteistyössä erilliskirjastojen kanssa ja myös yhteistyötä koskevia asenteita. Yhteistyössä noudatetaan varovaista ja harkitsevaa, mutta tarvittaessa joustavaa linjaa. Pääkirjasto harjoittaa yhteistyötä toimivaltansa rajoissa. Ongelmaksi koetaan erilliskirjastojen työntekijöiden vaihtuminen ja jossain määrin omien resurssien rajallisuus. Yhteistyön katsotaan sujuvan hyvin, jos kanssakäymistä on. Pääkirjaston rooliin ja työnjakoon esitettiin vain pieniä muutoksia. Haastatellut tarkastelivat yhteistyötä oman tehtäväalueensa kautta mainiten varsinkin neuvonnan, ohjeistuksen ja tiedotuksen sekä koulutuksenkin tietyin osin kuuluvan tehtäviinsä. Yhteistyötä tehdään paljon Voyagerin puitteissa.</p> <p>Yhteistyössä ei ilmennyt suurempia ongelmia. Erilliskirjastojen ja pääkirjaston työntekijöiden näkemykset yhteistyöstä olivat melko yhteneväiset. Pääkirjaston rooliin halutaan sisällyttää erilliskirjastojen tukeminen eri muodoissaan: neuvonta, opastus, tiedotus ja koulutus sekä keskitetyt palvelut. Pääkirjasto toivoo erilliskirjastoilta aktiivisuutta ja pelisääntöjen noudattamista. Pääkirjaston on otettava huomioon erilliskirjastojen ja niiden työntekijöiden erilaisuus. Esimerkiksi sivutoimiset kirjastovirkailijat, joilla ei ole alan koulutusta, tulisi saada mukaan kirjastoyhteistyöhön. Yhteisen teknologian hyödyntäminen, kuten kirjastojärjestelmän, on tärkeää. Koordinaation tarpeesta ja mahdollisuuksista kannattaa keskustella. Selvityksen tulokset antavat suuntaa ja konkreettisia vaihtoehtoja yhteistyön ja pääkirjaston oman toiminnan kehittämiseen.</p>				
Asiasanat (avainsanat) ja luokat				
Teknillisen korkeakoulun kirjasto - Espoo, korkeakoulukirjastot, laitoskirjastot, erilliskirjastot, yhteistyö, työntekijät - mielipiteet, kirjastot - verkostot, kirjastot - organisaatio				
Paikka Espoo	Vuosi 2004	Sivumäärä 43	Julkaisun kieli suomi	Tiivistelmän kieli suomi
ISBN (painettu)			ISSN ja osan numero tai raporttitunnus (painettu)	
ISBN (elektroninen) 951-22-6739-X (PDF)			ISSN ja osan numero tai raporttitunnus (elektroninen) 1459-6148, E 2	
URL (verkko-osoite) http://lib.hut.fi/julkaisut/E2.pdf				
Muuta bibliografista tietoa (painos, kuvat, taulukot, liitteet) 4 kpl liitteitä				

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	5
1.1 Selvityksen tarkoitus.....	5
1.2 Käsitteet ja aiheen rajausta.....	6
2. ORGANISAATIO.....	7
2.1 TKK:n kirjastoverkosto.....	7
2.2 Säädökset ja hallinto.....	8
3. KIRJASTOYHTEISTYÖ.....	10
3.1 Yhteistyötä edistävät yleiset tekijät.....	10
3.2 Yhteistyöstä ja sen tekemisestä.....	11
4. SELVITYKSEN TOTEUTUS.....	13
5. TULOKSET.....	14
5.1 Tulokset - Erilliskirjastot.....	14
5.2 Tulokset - Pääkirjasto.....	26
6. TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	37
7. KIRJALLISUUS.....	40

LIITTEET: Erilliskirjastokysely, saatekirje, haastattelut pääkirjastossa, nykytilanteen kuvaus

1. JOHDANTO

1.1. Selvityksen tarkoitus

Kirjastopalvelut on Teknillisellä korkeakoululla hajautettu pääkirjastoon ja erillisiin kirjastoihin osastoille ja laitoksiin. Rakenne on syntynyt aikojen kuluessa korkeakoulun laajetessa. TKK:n kirjastojen, kuten muidenkin kirjastojen, yhteistyö on tiivistynyt entisestään teknologian kehittymisen myötä. Kirjastoyhteistyötä on aina ollut ja se on kiinteä osa monia tehtäviä. Tänä päivänä yhteistyö nähdään toimivana keinona saavuttaa kirjastoille asetettuja tavoitteita muuttuvassa toimintaympäristössä. Se on strateginen valinta ja siihen voidaan pyrkiä suunnitelmallisesti. Yhteistyön onnistuminen ja palvelujärjestelmän toimiminen TKK:n hyvin hajanaisessa, samalla osittain pääkirjastoon keskitetyssä, erilaisten kirjastojen verkostossa vaatii paljon. Korkeakoulun ja asiakkaiden etu edellyttävät suhteellisen yhtenäistä, tehokasta ja hyvin palvelevaa ajan haasteisiin vastaavaa verkostoa. Koska ei ole kyse hallinnollisesti yhtenäisestä kirjastolaitoksesta, on pääkirjastonkin aika ajoin määriteltävä rooliaan ja arvioitava yhteistyömenetelmiä. Kirjastot osastoilla ovat kiinteä osa kehysorganisaatiotaan ja niitä ohjataan sieltä käsin. Paitsi kirjastot myös työntekijät ovat erilaisia, heillä on erilaisia mielipiteitä ja asenteita. Yhteistyö ei koskaan suju itsestään.

Pääkirjasto on ilmaissut yhteistyöpyrkimyksiään tulossopimuksissa. Vuoden 2003 sopimuksessa haetaan yhteistyötä erilliskirjastojen kanssa hyötynäkökulmaa ja yhteisiä toimintatapojaakin korostaen:

”Nykyaikaisen kirjastopalvelun ylläpitäminen ja kehittäminen vaatii aktiivista yhteistyötä. Kirjaston on kyettävä kehittämään yhteisiä toimintatapoja ja kaikkia hyödyttäviä ratkaisuja muiden TKK:n kirjastojen kanssa.”

”TKK:n kirjastolaitoksen kokonaishyötysuhdetta parannetaan osasto- ja laitoskirjastoyhteistyöllä.”

Tulossopimuksessa mainitaan myös aktiivinen kumppanuus osastojen ja laboratorioiden kanssa. Nykyinen ylikirjastonhoitaja tutustui erilliskirjastoihin viranhoidonsa alussa ja on nyttemmin käynyt neuvotteluja joidenkin laboratorioiden ja osastojen kirjastotoiminnoista paikan päällä.

Vanhemmissa tulossopimuksissa vuosilta 2001 ja 2002 käytetään TKK:n kirjastoista nimitystä kirjastolaitos. Vuoden 2001 sopimuksessa tavoitteena on kirjastoaineiston käytettävyyden parantaminen ja kirjastojen välisen yhteistyön syventäminen uuden kirjastojärjestelmän Voyagerin käyttöönoton yhteydessä ja sen avulla, mikä onkin toteutunut. Molemmissa sopimuksissa arvellaan, että rakennetta voitaisiin kehittää yhdistämällä kampusalueella hajallaan olevia pieniä kokoelmia toimiviksi osastokirjastoiksi, joissa olisi kokopäiväinen kirjastovirkailija. Rakenteellinen kehittäminen ei kuulu pääkirjaston toimivaltaan.

Pääkirjaston tavoitteena on tehdä yhteistyötä erilliskirjastojen kanssa entistä suunnitelmallisemmin ja niiden tarpeet huomioiden molemminpuoliseksi ja asiakkaiden hyödyksi. Kehittämistoimien pohjaksi tarvitaan tietoa, tulee tuntee myös kumppanin olosuhteita, näkemyksiä ja odotuksia sekä yhteistyön nykytilaa. ”Meidän on kysyttävä itseltämme ja kumppaneiltamme, mitä verkostolta halutaan ja millä tavoin haluamme toimia verkostossa?” (Haasio 2000). Selvityksen tarkoituksena oli kerätä TKK:n pääkirjaston ja erilliskirjastojen työntekijöiden mielipiteitä kirjastojen välisestä yhteistyöstä sen edelleen

kehittämiseksi. Erilliskirjastojen työntekijöille lähetettiin alkuvuodesta 2003 sähköpostitse kysely ja osaa pääkirjaston työntekijöistä haastateltiin.

Lomakekyselyllä ja haastatteluin yhteistyötä luodattiin seuraavasti:

- pääkirjaston ja erilliskirjastojen roolit ja työnjako verkostossa
- verkoston ja yhteistyön nykytila
- mahdolliset vaikeudet
- parannusehdotukset ja toiveet
- mitä konkreettista pääkirjasto voisi tehdä erilliskirjastojen hyväksi
- alakohtana tiedotus, neuvonta, koulutus.

Kyseessä oli käytäntöä palveleva kartoitus. Painopiste oli toiveiden ja ideoiden kartoittamisessa, ei niinkään kirjastojen nykyisen toimintatavan kuvauksessa. Mielipiteiden tiedustelu, analysointi ja työntekijöiden näkemysten kunnioittaminen voinee omalta osaltaan luoda ja vahvistaa pääkirjaston ja erilliskirjastojen työntekijöiden välistä luottamusta (vrt. Iivonen & Harisalo 1997). Vain luottamuksen varaan voidaan rakentaa yhteistyötä ja keskinäistä tukea. Kaikilla on oltava mahdollisuus vaikuttaa. Olkoon tämä selvitys lähtölaukaus keskustelun käynnistämiseksi ja ideoiden edelleen työstämiseksi.

1.2. Käsitteet ja aiheen rajaus

Tässä yhteydessä erilliskirjastoilla tarkoitetaan TKK:lla toimivia kirjastoyksiköitä pääkirjastoa lukuunottamatta. Käsite on käytössä TKK:lla, mutta ei vakiintunut. Yleisesti puhutaan osastokirjastoista tarkoittaen kaikkia erilliskirjastoja. Välillä muistetaan mainita osasto-, laitos- ja/tai laboratorioden kirjastot erikseen. Ko. kirjastojen tosin jo vanhentuneessa johtosäännössä käytetään termiä erilliskirjasto. Myös Kauton ja Niemitalon (1996, s. 14) korkeakoulukirjastojen organisaatioita tarkastelleessa tutkimuksessa pääkirjastosta erillään olevista kirjastoyksiköistä käytetään nimitystä erilliskirjasto.

Yhteistyöllä tarkoitetaan tässä kartoituksessa työtä, jota pääkirjasto ja erilliskirjastot ovat yhdessä tai yhteistyössä sovitun työnjaon mukaisesti tehneet. Käsite ymmärretään sateenvarjon kaltaisesti kattamaan kaikenlainen yhteistoiminta ja työnjako TKK:n kirjastojen kesken (vrt. MacDougall 1991). Työyhteisöt ja –organisaatiot tarjoavat lukemattomia mahdollisuuksia yhteistyöhön ja se ilmenee käytännössä monin eri tavoin. Arkipäivän yhteistyötä voi olla jopa vaikea hahmottaa, kun se on niin kokonaisvaltaista ja työpäivään kuuluvaa (vrt. Iivonen & Harisalo 1997, s. 111). Yhdessä tekeminen voi olla melkein mitä vain: spontaania, pysyväisluonteista ja tarkasti säädeltyä tai projektimuotoista tiettyjä tavoitteita varten organisoitua. Kyse on tässä selvityksessä kirjastojen välisestä paikallisesta yhteistyöstä rajaten se vain pääkirjaston ja erilliskirjastojen väliseksi. Erilliskirjastojen keskinäinen yhteistyö tuli vastauksissa useampaan kertaan esille. Pääkirjaston työntekijöiden haastatteluissa sivuttiin pääkirjaston yhteistyötä TKK:n muiden yksiköiden kuten hallinnon ja atk-keskuksen sekä eri työntekijäryhmien esimerkiksi sihteereiden ja opettajien kanssa. TKK:n kirjastot ovat osa yliopistokirjastojen ja laajemminkin osa kirjastojen kansallista ja kansainvälistä verkostoa.

2. ORGANISAATIO

2.1. TKK:n kirjastoverkosto

Teknillisellä korkeakoululla on pääkirjasto, kymmenen osastokirjastoa, kaksi erillislaitosten kirjastoa ja alle 20 osastojen laboratorioden käsikirjastotyypistä sivutoimisesti hoidettua kirjastoysikköä. Muista osastoista poiketen konetekniikan osastolla ei ole yhtään päätoimisesti hoidettua kirjastoa. Kemian tekniikan osaston kirjat pääosin ja lainaustoimintaa on hajautettu laboratorioihin. Teknillisen fysiikan ja matematiikan osastolla on kaksi kirjastoa osaston sijaitessa kahdessa eri rakennuksessa. Päätoimisesti hoidetuissa kirjastoissa työskentelee yhdestä kolmeen henkilöä, joiden kirjastonhoidollinen koulutus vaihtelee. Virkarakenne eri kirjastoissa vaihtelee myös. Sähkö- ja tietoliikennetekniikan osaston ja Yhdyskuntasuunnittelun tutkimuskeskuksen kirjastoissa on informaattikko. Sivutoimisesti hoidettujen yksikköjen hoitajilla ei ole kirjastoalan koulutusta.

Kirjastopalvelut on siis hajautettu ympäri korkeakoulua laitoksille. Rakenne on periaatteessa kaksitasoinen, vaikkakaan pääkirjasto ei ole hierarkisessa suhteessa erillisiin kirjastoihin (Tammekann & Kokkonen 1984, s. 139). Kolmitasoisinkin rakennetta on nähtävissä, sillä esimerkiksi sähkö- ja tietoliikennetekniikan osaston kirjasto tukee osaston laboratorioden käsikirjastoja. Hajautus on fyysistä ja hallinnollista, mutta toiminnallisesti se on osittain keskitettyä pääkirjaston hoitaessa erilliskirjastoillekin tietyt tehtävät (vrt. Nurminen 1983). Rakenne ja kirjastojen tilanne muuttuu jossain määrin jatkuvasti.

Muutamaa poikkeusta lukuunottamatta kirjastot sijaitsevat Otaniemessä tai sen ympäristössä melko lähekkäin. Paikan päällä käyvästä asiakaskunnasta luonnollisesti suurin osa tulee TKK:lta: opiskelijat, TKK:n tutkijat ja muu henkilökunta. Osastojen henkilökunta kääntyy mielellään lähikirjaston puoleen ja opiskelijat käyttävät paljon myös pääkirjastoa sen pitkien aukioloaikojen, lukusalien, mikrotietokoneiden ja kurssikirjallisuuden takia. Elektronisia aineistoja ja tietokantoja käytetään aktiivisesti verkon välityksellä.

Pääkirjasto ylläpitää Voyager- ja Trip-järjestelmiä tietokantoiheen, hoitaa kaiken tietoaineiston luetteloinnin ja luokituksen sekä järjestää opiskelijoiden kirjaston käytön opetuksen ja tiedonhaun koulutuksen. Lähes jokainen erilliskirjasto on avoin kaikille ja toimintaansa kuuluu asiakaspalvelu, neuvonta ja lainaus, mikä jo suurelta osin hoidetaan yhteisen Voyagerin atk-lainauksen kautta. Palvelut, aukioloajat ja lainausehdot vaihtelevat jonkin verran kirjastoittain. Kaukopalvelun keskusyksikkö on pääkirjastossa. Se hoitaa palvelun yhteistyössä erilliskirjastojen kanssa. Muutamilla osastokirjastoilla on oma lehtikiertopalvelu, pääkirjasto välittää lehtiä kiertoon kampuksella ja Otaniemen alueella työskenteleville. Pääkirjastolla on tarjota päivystävän informaattikon palvelut ja resursseja tiedonhakuun. Yhä useammalla erilliskirjastolla on omat www-sivut, joihin on linkitetty yhteisiä tietoaineistoja ja palveluja. Elektronisen aineiston käyttöoikeudet hankitaan valtaosin kampuslisensseinä. Pääkirjasto hoitaa neuvottelut mm. FinELibin kanssa ja järjestää pääsyn aineistoihin. Joitakin poikkeuksia lukuunottamatta kukin kirjasto hankkii muun tietoaineistonsa itse. Pääkirjasto tiedottaa toiminnastaan erilliskirjastoille, on järjestänyt jonkin verran erilliskirjastojenkin työntekijöille tarkoitettuja koulutustilaisuuksia ja neuvoo tarpeen mukaan jokapäiväisissä tehtävissä. Pääkirjasto kehittää toimintaansa erilaisin hankkein ja työryhmin, joihin on valittu muutaman kerran myös erilliskirjaston edustaja/ia (esimerkiksi Voyager-projektiryhmä, mobiilipalvelujen kehittäminen). Katso tehtävistä liite 4.

Teknillisen korkeakoulun kirjastojen aineisto on pääosaltaan luetteloitu Teemu-kokoelma-tietokantaan. Tietokannan koko oli vuoden 2003 maaliskuussa 280 000 nimekettä ja 357 000 nidettä. Erilliskirjastoista suurimmat kokoelmat on arkkitehtiosaston kirjastolla (noin 25 000 nimekettä) ja toiseksi suurimmat rakennus- ja ympäristötekniikan osaston kirjastolla (noin 20 000 nimekettä) (TKKBooks 2.6.2003). Pääkirjaston kokoelmissa nimekkeitä oli kyseisenä ajankohtana noin 172 000. Laboratorioiden kirjastoyksiköissä kirjoja on vähimmillään joitakin satoja nimekkeitä, mutta löytyy yli 1000 nimekkeen kokoelmiakin. Myös työhuoneisiin ja projektien käyttöön hankittua kirjallisuutta luetteloidaan Teemuun.

Erilliskirjastojen rahoitus, esimerkiksi tietoaineistojen ostot, hoidetaan laitoksilla erilaisin ratkaisuin. Vain pääkirjasto neuvottelee määrärahoistaan suoraan korkeakoulun rehtorin kanssa vuosittain tulossopimusneuvotteluissa. Pää- ja erilliskirjastojen välillä ei nykyisin ole kiinteää taloudellista sidosta, koska niillä ei ole enää vuosiin ollut yhteistä määrärahaa kirjallisuuden hankintaan (Törnudd 1998). Pääkirjasto ei voi vaikuttaa erilliskirjastojen rahoitukseen. Elektronisten aineistojen kampuslisenssit, suurimmaksi osaksi pääkirjaston ja FinELibin kustantamat, koituvat suoraan kaikkien hyväksi. Samoin erilaiset pääkirjaston toteuttamat hankkeet, kuten mobiilipalvelut ja elektroniset väitöskirjat, on tarkoitettu koko asiakaskunnalle ja TKK:lle.

Erilliskirjastot kuuluvat hallinnollisesti omien yksikköjensä alaisuuteen. Erilliskirjastolla voi olla neuvottelukunta, joka nimitetään sen kehysorganisaation hallintoelimestä. Neuvottelukuntaan kuuluu pääkirjaston edustaja. Pääkirjaston hallintoa hoitaa ylikirjastonhoitaja kirjaston johtajana. Kirjaston esimiehistä koostuva johtoryhmä kokoontuu lähes viikottain. Asiakkaiden ääntä kuullaan vähintään kerran vuodessa kokoontuvassa käyttäjien neuvottelukunnassa. TKK:n tasolla kirjasto voi vaikuttaa esimerkiksi Tietohallinnon johtoryhmässä ylikirjastonhoitajan ollessa jäsenenä.

Korkeakoulun kirjastojen kokonaisuutta voitaneen kuvata sanalla kirjastoverkosto, pikemminkin kuin sanalla kirjastolaitos. TKK:n kirjastojen välinen yhteistyö, työnjako, koordinaatio ja pelisäännöt perustuvat pitkälti vapaaehtoisuuteen, historiaan ja käytännön etuihin, vaikka kirjastoja jossain määrin on kytketty yhteen johtosäännöillä.

2.2. Säädökset ja hallinto

TKK:n pääkirjasto on yksi korkeakoulun erillisistä laitoksista. Sen toimiminen Suomen teknillisenä keskuskirjastona on velvoittanut palvelemaan kaikkia teknillistä tietoa tarvitsevia. Valtioneuvoston päätös tieteellisistä keskuskirjastoista (VNp 719/1972) on yhä voimassa. Erilliskirjastot palvelevat ensisijaisesti kehysyksikkönsä tutkimusta, opetusta sekä opiskelua ja ne ovat erikoistuneet kyseisiin tieteenaloihin. Jäljempänä mainitussa erilliskirjastojen johtosäännössä (1987) tosin mainitaan, että keskuskirjastovelvoitteen mukaisesti niiden kokoelmat tulisi asettaa myös kaikkien alan tietoa tarvitsevien käyttöön.

Teknillisen korkeakoulun kirjaston johtosäännössä vuodelta 1996 on kirjastoverkostosta kirjoitettu seuraavasti:

1 § ... *Teknillisen korkeakoulun kirjastoon kuuluu pääkirjaston ohella korkeakoulun eri yksiköihin sijoitettuja kirjastoja.*

9 § *Korkeakoulun eri yksiköissä olevat kirjastot toimivat läheisessä yhteistyössä pääkirjaston kanssa, joka hoitaa kirjallisuuden ja muun tietoaineiston yhteishankinnat. Pääkirjasto vastaa yhteisestä tietojärjestelmästä ja kaiken hankitun aineiston rekisteröinnistä siihen.*

TKK:n www-sivustolla on tätä kirjoitettaessa näkyvillä 5.10.1987 päivätty Teknillisen korkeakoulun osasto-, laitos- ja muiden kirjastojen johtosääntö, joka ei vastaa enää nykyistä hallinnollista käytäntöä. Siinä mm. määritellään erilliskirjastojen, niiden neuvottelukuntien ja hoidosta vastaavan henkilön tehtäviä. Tehtävien hoidossa huomioidaan yhteistyö ja työnjako erilliskirjaston ja pääkirjaston välillä. Tälläkin hetkellä erilliskirjastojen neuvottelukunnissa on pääkirjaston edustus, kuten pykälässä kolme edellytetään.

1 § *Teknillisen korkeakoulun kirjastoon kuuluu pääkirjaston ohella osasto-, laitos- ja muita kirjastoja, joista jäljempänä käytetään yhteistä nimitystä erilliskirjastot.*

2 § *Jokaisen oppiaineen tulee tukeutua johonkin erilliskirjastoon, jonka ei tarvitse olla oman osaston tai laitoksen piiristä, vaan esimerkiksi lähinnä sijaitseva, ja tallentaa sinne hankintansa.*

3 § *... Osasto- ja laituskirjastojen hallintoa varten on myös neuvottelukuntia.*

Osasto- tai laitosneuvosto nimittää kirjaston neuvottelukunnan, johon kuuluu ... , yksi pääkirjaston kirjastonhoitaja tai informaattikko ...

Johtosäännöissä on näin jonkin verran säädely TKK:n kirjastojen organisaatiota, työnjakoa ja yhteistyövelvoitetta, mutta säännöt kaipaivat uudistamista. Molemmissa johtosäännöissä käytetään ilmaisua "Teknillisen korkeakoulun kirjasto" tarkoittamaan TKK:n kirjastopalveluita.

Kirjastot ovat syntyneet Suomessa vanhoihin yliopistoihin ja korkeakouluihin, TKK:llakin, monenlaisten intressien tuloksena eikä niinkään kokonaisvaltaisen suunnittelun tuloksena (Kautto & Niemitalo 1996, s. 11). Teknillisellä korkeakoululla kirjaston ensimmäisen vuosisadan aikana laitosten ja osastojen piiriin syntyi erityisiä käsikirjastoja, jotka kytkettiin virallisesti pääkirjastoon kirjaston vuoden 1948 uudessa johtosäännössä (Törnudd 1998, s. 51). Nykyinen rakenne, säädökset ja hallintotapa muotoutuivat vähitellen.

Teknillisen korkeakoulun hallinto on viime vuosina painottanut kirjastojen toiminnassa esimerkiksi lehtihankintojen koordinoimista, elektronisten aineistojen käyttöoikeuksien hankkimista koko kampukselle ja kaikkien aineistojen luetteloimista yhteiseen kokoelmatietokantaan. Määrärahaohjaus on kohdistunut pääkirjastoon erillisenä laitoksena ja muihin kirjastoihin kehysyksikkönsä osana. Muutamat erilliskirjastot ovat lähimenneisyydessä saaneet uusia tiloja ja jopa virkoja. Korkeakoulun suhtautuminen kirjastoihin ainakin niiltä osin on ollut hyvin suopeaa ja yleisesti ottaen nykyistä yhteistyöhön perustuvaa toimintamallia tukevaa.

Valtiovalta ohjaa yliopistoja ja yliopistokirjastoja tulosohjauksen lisäksi myös erilaisilla ohjelmilla ja strategioilla todetaan Yliopistokirjastojen rakenteellisen kehittämisen työryhmän muistiossa vuodelta 2000. Nimestään huolimatta muistio tarkastelee Suomen yliopistokirjastotason yhteistyötä, ei juuri ollenkaan paikallisen tason. Siinä todetaan varovaiseen sävyyn yliopistoissa tarvittavan jatkuvaa kirjastojen rakenteiden ja toimintojen arviointia ja kehittämistä (vrt. Kokkonen 2000). Toimenpide-ehdotuksissa kohdassa kuusi yliopistoille annetaan omien kirjasto- ja informaatiopalvelujen kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Yliopistojen tulisi mm. osallistua koko kirjastoverkon strategian luomiseen määrittelemällä omien kirjastojensa paikallinen toimenkuva ja toiminnalliset tavoitteet.

3. KIRJASTOYHTEISTYÖ

3.1. Yhteistyötä edistävät yleiset tekijät

Suomessa esimerkiksi tietäntyyppiset kirjastot keskenään, kuten yliopisto-, ammattikorkeakoulu- ja yleiset kirjastot, ovat tavoitelleet yhteistyön avulla resurssien säästöjä ja muita etuja sekä käyttäneet sitä selviytymiskeinona.

Yhteistyö on viime vuosina entisestäänkin lisääntynyt nimenomaan erilaisten tietotekniikkaan ja uusiin julkaisumuotoihin liittyvien hankkeiden merkeissä. Monia kirjastojen tehtäviä ei edes voi hoitaa ilman yhteistyötä ja yhteisiä tarkkoja sopimuksia, vaikkapa kaukopalvelua tai luettelointia. Kirjastot ovat toisistaan monin tavoin riippuvaisia (Tammekann & Kokkonen 1984, s. 20). Suomen kirjastojärjestelmää on nimenomaan rakennettu verkkoajattelun pohjalle (Yliopistokirjastojen rakenteellisen kehittämisen työryhmä 2000, s. 1).

Uudehkoksi yliopistokirjastojen toimintaa suuntavaksi tekijäksi on muodostunut **Suomen yliopistokirjastojen neuvosto** strategioineen. Se on yliopistokirjastojen verkoston yhteistyötä koordinoiva ja kehittävä elin ja siinä ovat edustettuina kaikki yliopistokirjastot, kansalliskirjasto ja Varastokirjasto johtajansa välityksellä. Tehtäviin kuuluu mm. edistää yliopistokirjastojen välistä yhteistyötä ja yhteistä suunnittelua, ideoita ja tehdä aloitteita uusiksi kehityshankkeiksi sekä koordinoita yhteisten hankkeiden kokonaisuutta. Yliopistokirjastojen tason yhteistyö ja kehityshankkeet epäilemättä vaikuttavat paikallisen tason yhteistyöhön ja sen tarpeeseen.

Yhteistyössä toimimista kirjastojen kesken että laajemminkin ovat edistäneet ja edellyttävät jatkuva toimintaympäristön muutos ja sen ennakoimattomuus:

- tietotekninen kehitys, yhteinen teknologia
- erilaiset uhkakuvat (esim. Internet, muut toimijat, julkaisutoiminnan kasvu)
- työn vaatavuuden kasvu ja uudet tehtävät, esim. julkaisemisessa, tiedon hallinnassa, opetuksessa
- yksittäisten kirjastojen erityyppisten resurssien rajallisuus
- määrärahojen pieneneminen ja erityisesti aineistojen kustannusten nousu
- hankerahoituksen yleistymisen, mikä usein edellyttää yhteistyötä
- elektronisen julkaisemisen yleistymisen, aineistohankinnat konsortioina (FinELib) koko korkeakoululle/yliopistolle
- asiakaskeisyyden ja tuloksellisuuden korostaminen toiminnassa
- ja kehysorganisaatioon liittyvät muutokset, esim. opetukseen liittyvät.

Organisaatioiden välisistä suhteista ja yhteistyöstä puhutaan nykyisin myös verkostoitumisena. Ari Haasion ja Juha Piukkulan toimittamassa (2000) Verkostoituvat kirjastot -teoksessa Haasio määrittelee artikkelissaan (s. 10) seuraavasti: "Asiantuntijaorganisaatioiden verkostoitumisella tarkoitetaan yhteistyö- ja alihankinta-ketjua, joka toimii yhteistyössä. Toimivan verkoston tavoitteena on kunkin organisaation keskittyminen omaan erityisosaamiseensa, jolla se palvelee muita verkoston jäseniä." Varhemmin, vuonna 1984, Tammekann ja Kokkonen tarkoittivat k&i-verkolla kirjastojen ja informaatiopalvelulaitosten eri toiminta-alueilla tapahtuvana järjestelmällisenä kytkemisenä yhteen käyttäjäkunnan palvelun tehostamiseksi. Kirjastojen yhteistyön yhtenä tavoitteena on luoda asiakkaille yhtenäinen palvelujärjestelmä (Laurila ym. 2002).

3.2. Yhteistyöstä ja sen tekemisestä

Kirjallisuudessa esitellään lukuisia syitä, minkä vuoksi yhteistyötä ja verkostoitumista kannattaa harrastaa, mitkä ovat sen onnistumisen edellytyksiä ja ongelmia. Tämän suppeahkon selvityksen puitteissa huomattiin, että vähemmän on käsitelty yhden laajan kirjastoverkoston sisäistä yhteistyötä. Suomessa ainakin Joensuun, Jyväskylän ja Tampereen yliopiston kirjastolaitoksia on arvioitu 1970- ja 1980-luvulla muutamassa selvityksessä. Niissä tiedostettiin laajan korkeakoulun/yliopiston kirjastopalvelujen toteuttamisen ongelmallisuus ja pääkirjaston ja erilliskirjastojen toimintasuhteen ja yhteistyön haasteellisuus (Jyväskylän yliopiston kirjasto 1974 ja Nurminen 1983).

Yhteistyön avulla tulisi pystyä tarjoamaan asiakkaille parempia, nopeampia, halvempia, ts. kehittyneempiä palveluja. Yhteistyötä ei tehdä sen itsensä takia. Jos yksittäinen kirjasto voisi tuottaa vastaavan palvelun itse, ei yhteistyötä tarvittaisi (Tonta 2001). Esimerkiksi Suomen yliopistokirjastot tiivistävät ja laajentavat yhteistyötään vahvistaakseen kirjastojen kykyä tuottaa yliopistojen tarpeisiin kohdennettuja palveluja (Kytömäki 2003). Yhteistyötä (muidenkin kumppaneiden kuin kirjastojen välistä) käytetään strategisena välineenä, on kyse strategisesta liittoutumisesta (esim. Hirshon 1995 ja Brodie 2003).

IFLAn konferenssissa 1982 Cartier on määritellyt kirjastojen muodostamien verkkojen tarkoituksiksi lisätä voimavaroista saatavaa hyötyä, hyödyntää yhteistä tietotaitoa ja vähentää k&i-laitosten eristyneisyyttä (ks. Tammekann & Kokkonen 1984, s. 48). Tänä päivänä myös muunlaiset hyödyt kuten uskottavuuden lisääminen, riskien jakaminen ja minimointi sekä henkilökunnan motivaatiotason nostaminen ovat tärkeitä (Haasio 2000). Tiedot uusista ratkaisuista, toiminnoista ja kehitystrendeistä leviävät verkostoitumalla (Niinikangas & Näätäsaari 2000). Innovaatioiden syntymiselle työntekijöiden verkostot, kanssakäyminen ja kommunikointi on keskeistä (Katsirikou & Sefertzi 2000).

Ei ole yhtä totuutta siitä, missä määrin yhteistyötä pitäisi tehdä. Paikalliset olosuhteet vaikuttavat suuresti siihen, kuinka paljon yhteistyöstä hyödytään (MacDougall 1991). Yhteistyölle ja kumppanuudelle pitää olla tarve (Buckley 1999). Yhteistyön tarve syntyy jo siitäkin, että työntekijä tuntee olevansa tehtäviensä kanssa yksin (Karppinen 2000). Erityisesti yhden työntekijän kirjastoissa resurssien rajallisuus konkretisoituu joka päivä. Osaamista jakamalla, toisia tukemalla ja auttamalla voidaan yhteisiä voimavaroja vahvistaa ja sitä kautta saavuttaa tavoitteita (vrt. Iivonen ja Harisalo 1997).

Kirjastojen työntekijät eri yksiköissä ovat samojen haasteiden edessä ja samanlaisessa tilanteessa. Jos se ja yhteistyön idea ymmärretään, voidaan yhteistyöhankkeissa onnistua (Brattäker 2002). Kilpailu on syytä unohtaa ja pyrkiä työskentelyyn, jossa kaikki voittavat

ja hyötyvät. Yhteistyön tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Se vaatii kaikilta osapuolilta sitoutumista ja vastuunottoa (esim. Iivonen 2000). Ainakin osanottajien pitäisi suhtautua avoimin mielin yhteiseen tekemiseen (MacDougall 1991). Yhteiset tavoitteet ja periaatteet voivat johtaa jossain määrin oman kirjastoyksikön toimintavapauden ja itsenäisyyden menettämiseen. On tehtävä myönnytyksiä, käytävä vaivalloisiakin neuvotteluja ja hiottava päätöksiä yhä uudelleen. Kompromissejä tulee tehdä yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Silti eri osapuolten ei tarvitse eikä pidä unohtaa omaa etuaan antaessaan panoksensa työskentelyyn (Hirshon 1995). Koska on kyse sitoutuneista kumppaneista, on kaikilla osapuolilla oltava myös oikeus ilmaista mielipiteensä yhteistyön tavoitteista ja suoritustavasta sekä tulla kuulluksi päätöksiä tehtäessä (Iivonen 2000).

Vaikka tehdään tietoinen päätös toimia yhteistyössä, on se silti haasteellista ja monimutkaistakin. Kohtaavathan erityyppiset persoonat, erilaisine arvoineen ja taustoineen. Oman organisaation toimintatapa ja kulttuuri voi olla täysin erilainen kuin toisen (esim. Shepherd, Gillham & Ridley 1999). Yhteistyö voi perustua vain luottamukselle ja toisen ja oman osaamisen arvostamiseen (Iivonen 2000). Painettujen kokoelmien valta-aikana usein kilpailtiin suuruudella ja nähtiin vain suurten yksiköiden olevan antavana puolelta, altruistisesti antavan enemmän kuin saavan (MacDougall 1991; Tonta 2001).

Pienessäkin yksikössä voi olla suurelta puuttuvaa asiantuntijuutta ja annettavaa yhteisiin hankkeisiin (Väntinen 2003).

Yhteistyön arvoperusta ja ohjaavat periaatteet voidaan jopa laatia kirjallisesti, kuten kirjaston State Library of North Carolina keskustelupaperissa vuodelta 1999 on tehty. Heidän periaatteitaan ovat esimerkiksi se, että jokaisen kirjaston ensisijaisena tehtävänä on palvella omaa yhteisöään ja että jokainen kirjastoyksikkö on keskeinen yhteisen mission toteuttamisessa (State Library of North Carolina 1999). Yhteistyössä onkin tärkeää säilyttää tasapaino yhteistyön kulttuurin luomisen ja ylläpitämisen ja yksittäisten osanottajien paikallisten intressien välillä (Shepherd, Gillham & Ridley 1999).

Yhteinen työskentely voi onnistua, jos seuraavat asiat hoidetaan hyvin:

- luottamuksen rakentaminen osanottajien välille - työskentely perustuu luottamukseen
- toivottu lopputulos/tavoitteet ilmaistaan selkeästi – asiakkaiden tarpeet keskipisteessä
- valitaan yhteisesti toimivat työskentely/menettely/tavat
- yhteistyö nähdään oppimiskokemuksena

(Shepherd, Gillham & Ridley 1999; Brodie 2003).

Joskus yhteistyön pelätään lisäävän itsekunkin työtaakkaa ja byrokratiaa (Wilén & Siikala 1995). Niinpä vaikka yhteistyössä tarvitaan ja luodaan pelisääntöjä, tulisi siinä säilyttää tietty joustavuus ja oppia toimimaan ilman liian liukkoja sääntöjä. Verkostoissa, joiden työn tavoitteena on kehittää tarkoituksenmukaisia kirjastopalveluja, yhteistyöhön liittyviä velvoitteita ei pidä nähdä ylimääräisenä rasitteena vaan osana jokaisen varsinaista työtä (Kuula-Bruun 2001).

4. SELVITYKSEN TOTEUTUS

Yhteistyötä koskevia mielipiteitä kartoitettiin kyselylomakkeella erilliskirjastojen ja keskusteluihin pääkirjaston työntekijöiltä.

Erilliskirjastojen jokaiselle työntekijälle (noin 38), siis myös sivutoimisille ja jokaiselle monihenkisestä kirjastosta, lähetettiin kysely sähköpostin liitteenä 19.3.03 kirjaston sähköpostialikseen tai henkilökohtaisesti (ks. liite 1). Sähköpostin tekstiosassa oli ylikirjastonhoitajan saatekirje (ks. liite 2). Kyselystä muistutettiin sähköpostitse 31.3.03. Myöhemmin tekijä vielä soitti joihinkin kirjastoyksiköihin. Lomakkeessa oli 20 kysymystä, joista kuudessa oli valmiit vastausvaihtoehdot ja 14:sta pyydettiin avovastausta. Vastaukset/lomakkeen saattoi palauttaa sähköpostitse tai TKK:n sisäpostissa. Vastauksia kertyi yhteensä noin 2/3 erilliskirjastoja/kirjastoyksiköjä eli 19 kpl, siten että 12 kpl oli päätoimisesti ja 7 kpl sivutoimisesti hoidetusta erilliskirjastosta. Vastaukset saatiin 9/10 osastokirjastosta, toisesta erillisen laitoksen kirjastosta ja noin kolmasosasta laboratorikirjastoja. Vastauksia tuli varsin kattavasti tosin painottuen osastokirjastoihin. Kyselyä pidettiin yleisesti melko vaativana. Varsinkin jotkut sivutoimiset virkailijat pitivät kirjastonsa toimintaa suppeana suhteessa kysymyksiin eivätkä sen vuoksi halunneet vastata. Jokaiseen kysymykseen ei tarvinnut vastata. Kyseisenä ajankohtana ei voitu saada vastauksia kahdesta suuremmasta kirjastosta ja muutamasta pienemmästä yksiköstä työntekijöiden vaihtumisen takia.

Pääkirjaston työntekijöiden mielipiteitä tekijä kartoitti 28.1.-9.4.03 välisenä aikana keskustelemalla eri toimistoista valittujen työntekijöiden kanssa eli laajalti kirjaston eri toimintoja edustavien työntekijöiden kanssa. Haastateltaviksi valittiin henkilöitä, joiden työhön liittyy yhteistyötä erilliskirjastojen kanssa. Muutamat haastatellut ovat yhteistyössä myös muun TKK:n henkilöstön kanssa. Jokaista yhteistyötä tekevää ei voitu haastatella selvitykseen tekoon käytettävissä olevan ajan puitteissa. Kaikki 16 valittua suostuivat haastatteluun. Heistä kaksi kuuluu kirjaston johtoryhmään. Pääkirjastossa työskentelee noin 55 henkilöä, joten noin 35% henkilökunnasta kuultiin. Haastatteluissa keskusteltiin vapaamuotoisesti liitteessä 3 mainituista aihepiireistä. Yhteen keskusteluun kului aikaa keskimäärin hiukan alle tunnin. Haastateltavat saivat aiheet paperilla useita päiviä aiemmin, joten halutessaan he saattoivat valmistautua keskusteluun. Haastatteli teki keskustelun aikana muistiinpanoja.

5. TULOKSET

Tuloksista esitetään ensin kyselylomakkeen mukaisessa järjestyksessä erilliskirjaston työntekijöiden mielipiteet ja sen jälkeen yhteenveto haastateltujen pääkirjaston työntekijöiden näkemyksistä.

5.1. Tulokset - Erilliskirjastot

Erilliskirjastoille lähetetyn kyselyn vastaukset koottiin yhteen. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lukumäärän jakautumat laskettiin ja avovastaukset ryhmiteltiin samantapaisten vastausten ryhmiin. Vastaukset ryhmiteltiin kysymysten alle, jonne ne sisältönsä puolesta kuuluivat. Vastausten esittelyssä on harkinnan mukaan otettu huomioon, oliko vastaus sivutoimisesti hoidetusta kirjastoyksiköstä (**lyhenne st.**) vai päätoimisesti hoidetusta kirjastosta (**lyhenne pt.**). Vaikka tulosten yhteenvedosta tuli pitkä, jokaisen kysymyksen kohdalla miltei jokainen mielipide huomiointiin jollain tavalla oikean kuvan esittämiseksi. Samankaltaisten mielipiteiden lukumäärä on ilmaistu sanallisesti tai suluissa esim. (3). Huomattakoon, että erilliskirjastojen työntekijöiden vastausten suorissa lainauksissa käytetään usein termiä osastokirjasto, vaikka tarkoitetaan kaikkia erilliskirjastoja. Suorat lainaukset on kirjoitettu kursiivilla ja lainausmerkeissä.

TKK:n kirjastoverkosto (A)

1. Koetko, että TKK:lla toimii kirjastoverkosto? Perustelut lyhyesti.

Melkein kolmeneljäsosaa (14) vastasi kyllä, yksi kyllä-ja-en ja neljä ei osannut sanoa. Perustelut olivat käytännönläheisiä: yhteinen kokoelmatietokanta/yhteiset tietojärjestelmät, lainausjärjestelmä ja kaukopalvelu, pääkirjasto hoitaa keskitetysti luetteloinnin, luokituksen ja opiskelijoiden tiedonhaun opetuksen. Kaikki eivät havainneet verkoston toimintaa: *”Kirjastoilla on kyllä käytössä yhteinen tietokanta, mutta mitään muita yhteistyötoimintoja ei ole havaittavissa”* (st.). TKK:n kirjastoverkosta piti varsin löyhänä yksi osastokirjaston työntekijä, *”koska kirjastotyypit ovat monenkirjavia ja toimintatavoiltaan suhteellisen eriytyneitä”*.

2. Miten TKK:n kirjastojen verkosto/kokonaisuus toimii tai miten sen pitäisi toimia?

(hyödynnetäänkö kokonaisuutta, onko toiminta koordinoitua vai ei, tukevatko kokoelmat toisiaan, kehitetäänkö kirjastoja ja niiden palveluja samansuuntaisesti ym.)?

Vastaajat mieltävät kirjastojen TKK:lla muodostavan verkoston, jossa yksittäisillä kirjastoilla on myös erilaisia toimintatapoja.

Kokoelmien osalta kirjastojen erikoistumista tulkittiin vastakkaisestikin. Erilliskirjastot keskittyvät erityisalaansa, jolloin joidenkin mielestä TKK:n eri kokoelmat ikäänkuin tukevat toisiaan, kun taas jotkut epäilevät jokaisen vain kokonaisuutta huomioimatta painottavan omaa osaamisaluettaan. Pääkirjaston kokoelmat tukevat (tekniikan alan) erilliskirjastojen kokoelmia esittää muutama. Turhat päällekkäisyydet mainitaan. Elektroniset aineistot ovat käytössä koko kampusalueella ja niiden hankintaa koordinoidaan kiitettävästi, tuotiin esille joissakin vastauksissa. Kokoelmat ovat yhteisesti käytössä kaukopalvelun kautta. Toiminnan yhdenmukaisuutta hahmotettiin isommastakin perspektiivistä:
”En tiedä, kuinka koordinaatio toimii; sattumanvaraisesti vai jonkun suunnitelman mukaan (pt.). ”Tietoisia kehityshankkeita ja kokoelmayhteistyötä ilmeisesti on aika vähän” (pt.).

Useamman erilliskirjastolaisen mielestä TKK:n kirjastoilla on erilaisia toimintatapoja. Koordinaatiopyrkimyksistä esitetään eriäviä mielipiteitä.
”Asiakkaita voitaisiin palvella myös kehittämällä palveluja enemmän samaan suuntaan, esim. laina-aikoja ja käytäntöjä voitaisiin yhdenmukaistaa. Asiakkaita voisi hyödyttää myös joidenkin kirjastoyksiköiden yhdistäminen, jolloin toimintaa olisi helpompi koordinoida.” (pt.).
”Kirjastoilla on pyrkimystä kehittää palveluita samansuuntaisesti” (pt.).

Täyteen koordinaatioon ei voitane päästä kovin erilaisten kirjastojen kesken viestitään.
”Kirjastoissa on nyt yhtenevät hakutoiminnot ja lainaus/palautus systeemit, mutta asioiden hoito on varmaan hyvinkin kirjavaa. Erilliskirjastot poikkeavat kovasti toiminnaltaan pääkirjastosta ja koskaan niitä ei voi täysin yhtenäistää. Jokaisella osastokirjastolla on omat syyt toimia juuri niin kuin toimivat” (pt.).

Erilliskirjastojen välinen yhteistyö vaikuttaa osaltaan yhtenäisyyteen.
”Ymmärtääkseni jokainen erilliskirjasto toimii enemmän tai vähemmän tiiviissä yhteistyössä pääkirjaston kanssa, mutta ei niinkään muiden osastokirjastojen kanssa lukuun ottamatta osastokirjastojen kokouksia ja niissä käytävää kokemusten vaihtoa” (pt.).
”Osastokirjastot pitävät omia kokouksiaan joissa mm. käsitellään kuinka jokin käytännön asia hoidetaan missäkin kirjastossa. Tässä mielessä voisi sanoa, että on ainakin mahdollisuus kehittää toimintoja samansuuntaisiksi” (pt.).

Eryteisesti yhteisen teknologian käyttö (kirjastojärjestelmä, muut ohjelmat, laitteistot) on hyödyllistä ja se yhdenmukaistaa toimintaa. Joidenkin palvelujen yhtenäistämistä ja keskittämistä voivat hyötyä kaikki.
”Lisäksi on joitakin kaikille yhteisiä toimintoja, joita voidaan yhtenäistää, esimerkiksi tiivistelmien lähettäminen sähköisessä muodossa Inssi-tietokantaa varten” (pt.).
”Esimerkiksi elektroniset väitöskirjat on esimerkki hienosta palvelusta, joka hyödyttää kaikkia osastoja” (pt.).

Palveluja kyllä kehitetään TKK:lla, yhteistä atk-lainausta ja mobiilipalveluja ym. Viitataan siihen, että kirjastoverkon jäsenet kehittävät toimintaa kukin mahdollisuuksiensa mukaan.
”Kirjastoja kehitetään kunkin kirjaston resurssien mukaan” (pt.).

Sivutoiminen kirjastovirkailija suree, että kirjaston hoitoon on liian vähän aikaa muilta töiltä:
”En usko, että meiltä voikaan vaatia samaa kuin henkilöiltä, jotka vastaavat ainoastaan kirjaston asioista.”

3. Miten asiakkaat mieltävät TKK:n kirjastot kokonaisuutena, palvelut ja kokoelmat? Millaista palautetta olet saanut?

Kaikki kyselyn palauttaneet vastasivat kysymykseen. Kirjastotyöntekijät arvelivat etupäässä, että asiakkaat mieltävät TKK:n kirjastot kokonaisuutena, tietävät esimerkiksi yhteisen kokoelmatietokannan, saman kirjan voivan löytyä eri kirjastoista ja atk-lainauksessa olevan käytössä yhteisen kirjastokortin. Asiakkaat luultavasti ajattelevat erilliskirjastoissa olevan erikoistuneempaa kirjallisuutta, toteaa pari vastaajaa. Muutamat epäilivät, että vaikka kirjastoverkosto hahmotettaisiin, sitä pidetään hajanaisena ja kirjastoja voi olla vaikea löytää.

Erilliskirjastojen työntekijöille tuttu tilanne lienee tämä: *”Opiskelijat etsiessään kurssikirjoja ovat erittäin hyvin perillä kirjastojen kokonaisuudesta ainakin jonkun tärkeän kurssikirjan suhteen. Yleisin kommentti on ollut, että ei kirjaa ollut enää x-kirjastossakaan ja jos taas kirja löytyy täältä, että tähän kirjastoon on vaikea löytää.”*

Osastokirjastossa työskentelevän mielestä *”Opiskelijat osaavat käyttää sekä osastokirjastoja, että pääkirjastoa, mutta henkilökunta vähemmän. Kokevat, että kirjojen haku pääkirjastosta vielä onnistuu kun kirjasto on auki pitempään, mutta kaikkia osastokirjastoja eivät edes löydä. Osaavat kyllä Teemusta lukea missä kirjat ovat. Henkilökunnan mielestä oma osastokirjasto on se oikea kirjasto.”* Toinen uskoo kuitenkin, että suurin osa osaa käyttää TKK:n eri kirjastoja hakiessaan kirjoja.

Asiakkaiden antamasta palautteestakin kerrottiin hieman. Hajanaisuuteen suhtaudutaan sihteerin mielestä myönteisemmin, jos asiakkaalle neuvotaan tarkasti, missä osoitteessa toinen kirjastoyksikkö on, kuka sitä hoitaa, milloin ollaan paikalla jne. (st.). Vastajille palautui mieleen lähinnä lainaukseen liittyviä asiakkaiden lausumia, positiivista palautetta on kuultu uuden kirjastojärjestelmän mahdollistamasta itsenäisestä lainojen uusimisesta ja varaamisesta ja esimerkiksi mobiilipalvelusta.

Toisaalta valituksia on joskus tullut kirjastoyksiköiden palvelujen epäyhtenäisyydestä, käytäntöjen moninaisuus tekee kirjastojen käytöstä hankalaa (esim. lainauskäytännöt vaihtelevat liikaa), tietokannat ovat vaikeaselkoisia ja palveluiden pitäisi olla myös englanniksi. Heikkoutena pidetään sitä, etteivät julkaisujen saatavuustiedot Teemussa ole kauttaaltaan ajantasaisia. Ihmettelyä ja huolta ovat aiheuttanut varausten noutopaikkoihin liittyvät toimenpiteet. Mielikuva TKK:n kirjastopalveluista voi muodostua erilaiseksi asiakkaan taustasta ja tilanteesta johtuen, arvellaan: *”Toisaalta asiakkaat kiittävät usein kirjastojen palvelujen monipuolisuutta ja edistyksellisyyttä (mm. mobiilipalvelut), joten asiakkaan mielikuva kirjastokokonaisuudesta muodostuu varmaan aika pitkälle omista tarpeista ja taustasta käsin”.*

4. Kerrotko asiakkaille pääkirjaston palveluista ja kokoelmista?

Pääkirjaston palveluista kertoo asiakkailleen jonkin verran yli puolet vastaajista (11), hieman yli kolmasosa (7) kertoo mielestään niistä usein ja yksi sivutoiminen kirjastovirkailija ei tunne niitä riittävästi kertoakseen.

Täydentävistä vastauksista voi havaita, että erilliskirjastojen työntekijät asiakaspalvelutilanteissa mieltävät pääkirjaston kokoelmat ja palvelut yhteisiksi. He neuvovat asiakkaita käyttämään toisten TKK:n kirjastojen kokoelmia (siis myös pääkirjaston), kaukopalvelusta kertoo moni, muita palveluita mainitaan yksittäisesti kuten www-sivut, tietokannat, infor-

maatiopalvelu, opiskelijoiden verkkokoulutus ja mobiilipalvelut tai yleisesti vain ”kerron palveluista”. Tiedonlähteekseen pari ilmoittaa pääkirjaston www-sivut ja muutama vastaaja tähdentää kertovansa vain siitä, minkä varmasti tietää.

Seuraavassa esimerkki vastauksista: ”Pääkirjaston kokoelmassa on hyvin vähän asiakkaitamme kiinnostavaa aineistoa, joten sen vuoksi kokoelmista tulee kerrottua aika vähän. Kaukopalvelua mainostetaan usein ja oman kirjastomme www-sivulta on linkki kaukopalvelutilauslomakkeeseen. Myös pääkirjaston www-sivuihin kehotetaan tutustumaan.”

Roolit, työnjako (B)

1. Millainen on tai pitäisi olla oman kirjastosi rooli, entä pääkirjaston rooli (esim. vastata ..., tukea ..., kehittää ...)?

Huomattava osa kirjastotyöntekijöistä vastasi melko pitkästi tähän kysymykseen. Kirjastojen rooleja on ilmeisesti pohdittu tai ainakin vastaushalukkuutta oli.

Pääkirjastolta odotetaan tukea kirjastotoiminnan kehittämässä: sille annettiin varsin yksimielisesti vaativa rooli tukea, avustaa ja neuvoa (tarvittaessa) erilliskirjastoja. Rooli ilmentyi esimerkiksi keskitetyissä palveluissa, tiedotuksessa, opastuksessa ja koulutuksessa. Muutamassa vastauksessa pääkirjaston roolina nähtiin koko TKK:n kirjastoverkoston kehittäminen ja/tai koordinoiminen. Vaikka kokoelmat ovat erillään, voidaan palveluja kehittää samaan suuntaan, tuodaan esille:

”Pääkirjasto on ja sen tulee olla voimakas tukiranka koko kirjastotoiminnan kehittämässä. Erilliskirjaston pääasiallinen tehtävä on tukea oman osastonsa opetusta ja tutkimusta kehittämällä ja ylläpitämällä kokoelmia omalta tieteenalaltaan. Palveluja tulee kehittää samansuuntaisesti pääkirjaston kanssa. (pt.) Pääkirjaston pitäisi olla suunnannäyttävä kirjastojen muutospainissa. *”Pääkirjaston toivon olevan se joka kertoo, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan. Lisäksi tarvitsemme myös tukea siihen, että menemme oikeaan suuntaan osastokirjastoissa”* (pt.). Yhden vastaajan näkemyksen mukaan pääkirjasto vastaa sekä TKK:n ulkopuolisista että kirjastoverkoston sisäisistä suhteista.

Vastausten perusteella varsinaista hierarkiaa ei rooleihin sisällytetä, vaikka joku näkeekin kuten edellä mainittiin pääkirjaston koordinaattorina, johtavan kirjastoissa tapahtuvaa kehittämistä ja sille tarjotaan ammatillisesti keskeistä roolia. Myös erilliskirjastojen itsenäisyyttä, omatoimisuutta, oman tehtävän täyttämistä kirjastoverkoston osana ja varsinaisen kirjastotoiminnan järjestämistä itse tuotiin esille muutamassa mielipiteessä. *”Mutta jos tarvetta on niin jokainen osasto voi sopia pääkirjaston kanssa yhteisistä toimista* (pt.). Erilliskirjasto voi olla aktiivinen kirjastopalvelujen kehittämisessä *”Oman kirjaston rooli ... kehittää kirjastopalveluita yhteistyössä pääkirjaston kanssa”*(pt.). Yksi vastaaja muotoili pääkirjaston roolin palvelujen tarjoajaksi: *”Pääkirjasto tarjoaa osastokirjastoille palveluita”* (pt.).

Erilliskirjaston rooli määriteltiin yksimielisesti oman erityisalan, kehysorganisaation ja opiskelijoiden tarpeisiin ja tukemiseen keskittyväksi. Vastauksissa käytettiin ilmaisuja ”lähi-kirjasto”, ”erikoiskirjasto”, ”peruskirjastopalvelut”, ”suurin alansa kirjasto”, ”tuottaa tuki-palveluja osastolle”. Laboratoriokirjaston hoitaja toteaa toiminnan ja ilmeisesti roolinkin

määrittyvän esimiehestä riippuen: ”Asiat lähtevät täällä laboratorikirjastoissa monesti siitä miten esimies suhtautuu kirjastoon ja sen hoitoon. Joillekin on riittävää se, että oma kirjasto on kunnossa, kirjat löytyvät ja lainat palautuvat ajallaan.” Rooli riippunee myös kirjaston henkilökunnasta, yksi vastaaja viittasi siihen. ”Informaattikovetoiset kirjastot voisivat tietysti ottaa suuremman roolin tietopalvelujen tuottamisessa ja kehittämisessä” (pt.).

2. Mitkä tehtävät erilliskirjaston tulee hoitaa itse?

Tehtäviä näytettiin luettelevan oman kirjaston tehtävistä riippuen ja osaksi vain esimerkinomaisesti. Sivutoimiset kirjastojen hoitajat (7) pitivät erilliskirjastojen hoidettavina lähinnä hankintoja omien tutkijoiden ja opiskelijoiden tarpeet huomioon ottaen ja lainausta, mainittiin myös oma lehtikierto, ”neuvonta sikäli kuin osaa” ja aineiston lainauskuntoon saattaminen. Kaukolainaamisesta oli pari tarkempaa näkemystä. Toisessa todettiin, että kaukolainausta on yksinkertaisempaa ja nopeampaa hoitaa pienissä erilliskirjastoissa itse kuin kierrättää pääkirjaston kautta. Toisessa haluttiin pitää itsellä päätösvalta suhteessa ulkomaisiin lainapyyntöihin.

Päätömisesti hoidettujen kirjastojen virkailijoista (12) puolet kuittasi erilliskirjaston tehtävät lyhyellä toteamuksella nykyisistä tehtävistä, useimmiten luettiin hankinta (kokoelman hoito) ja lainaus sekä kerran kaukopalvelu, saapumisvalvonta, lehtikierto, niteiden lisäys. Puolet oli miettinyt tehtäviä vähän tarkemmin. Havaittava viesti oli, että erilliskirjaston tulisi hoitaa perustehtävät itse, resurssien mukaan. Tehtävistä eriteltiin edellä mainittujen lisäksi asiakaspalvelu yleensä, oman kirjaston käytön opetus ja neuvonta, suppeammat tiedonhaun tehtävät ja asiakkaiden ohjaaminen tiedonhakuun, tiedotus oman kirjaston osalta (www-sivut) ja oman osaston sisällä, määrärahojen käytön seuranta, raportointi ja tilastointi.

3. Mitkä tehtävät pitää hoitaa keskitetysti pääkirjastossa?

Kysymyksen olivat vastanneet kaikki lukuunottamatta yhtä uutta laboratorikirjaston hoitajaa. Laboratorikirjastojen hoitajien mielestä luettelointi pitää hoitaa keskitetysti pääkirjastossa. Yksittäisiä mainintoja oli seuraavasti: kaukopalvelu (2), lainausjärjestelmän ylläpito sekä myöhästymismaksuista ja kirjastokorteista huolehtiminen, lainausjärjestelmän laajentaminen myös erilliskirjastoihin, poistot, tietokantojen ylläpito, sähköisen materiaalin hankinta, sähköisen väitöskirjan julkaisemiseen liittyvät toimenpiteet, kadonneen diplomityön monistus pääkirjaston kustannuksella ns. professorin kappaleesta.

Päätömisesti hoidetuista kirjastoista pääkirjastoon keskitettäväksi tehtäviä luettiin selvästi enemmän. Jokaisen kyselyyn vastanneen päätoimisen kirjastovirkailijan (12) mielestä luettelointi tulee hoitaa pääkirjastossa, luokituksenkin on kirjannut useampi. Hieman yli puolet (7) mainitsee kaukopalvelun. Koulutus (käyttäjä- ja tiedonhaun opetus, henkilökunnan koulutus) kuuluu pääkirjastolle kahdeksan mielestä. Elektronisten aineistojen hankinnat (konsortioyhteistyön koordinointi, neuvottelujen tuloksista tiedottaminen, esillepano ja ylläpito verkossa, uusista aineistoista tiedottaminen) oli vaihtelevin ilmauksin määritelty pääkirjaston tehtäväksi neljässä vastauksessa. Myös tietokantojen tai kirjastojärjestelmän ylläpidon ja seuraamisen muistaa seitsemän vastaajaa, joilla saatetaan tarkoittaa samoja tai eri asioita (Voyager yleensä, kokoelma- ja muut omat tietokannat, kaupalliset tietokannat, erityisesti FinElib-aineistot). Myös seuraavat toimet katsottiin kuuluvan pääkirjastolle:

suuret kehittämishankkeet (2), kirjastojärjestelmään liittyvä tilastointi (2), tiedottaminen (2), karhuaminen ja kadonneiden kirjojen laskutus (2), suuret digitointihankkeet kuten elektroniset väitöskirjat, kalliit hakuteoshankinnat, säilytys ja arkistointi (esim. vanhat diplomityöt), osin tarroitus.

Kaikkien vastaajien mielestä pääkirjaston tulee hoitaa luettelointi.

Yleiset kehittämissuhteet (C)

1. Voisiko pääkirjasto jotenkin auttaa sinua työssäsi? Mihin asiaan kaipaisit apua ja yhteistyötä?

Koulutukseen tms. liittyvät ehdotukset on käsitelty asianmukaisessa kohdassa.

Omalla nimellä vastatussa kyselyssä kaksi vastaajaa kirjoittaa suoraan kaipaavansa enemmän yhteisiä tapauksia, joissa mietittäisiin esimerkiksi työn rationalisointia ja parannuksia. Kannustusta pääkirjaston taholta toivoo näistä toinen ja toinen tuo näkyväksi erilliskirjaston hoitajan monet kiireet: ”Jos muuallakin koetaan, että työaika ei riitä tehtävien hoitamiseen, niin voitaisiinko tätä asiaa ratkoa yhdessä? Että ei täällä eristyksessä koe omaksi ongelmaksi töiden rästytyksiä. Ja yritä vain jatkaa työtä omalla ajalla loputtomiin”. Yksi yksin työskentelevistä toivoo sijaisapua. ”Hoidan yksin kirjastomme ja jos vaikka sairastuu ei ole yleensä ketään, jonka voisi pyytää tuuraamaan. Olen joskus ehdottanutkin, että pääkirjastossa voisi olla sellaisia henkilöitä, joita voisi käyttää tällaisissa tapauksissa apuna. Pitäisi olla sellainen ”palvelurinki”, jolta saisi tarvittaessa apua. Siinä tullaan tietysti tähän rahakysymykseen...”.

Muutoin apua kaivataan konkreettisiin työtehtäviin: pääkirjastoon keskitetty kadonneiden kirjojen laskutus, kuittilainausta käyttävät laboratoriokirjastot (2) toivoivat apua eräntyneiden lainojen takaisinperintään ja toinen elektronista lainaussysteemiä, web-sivujen tekoon apua (2), neuvoja ja niksejä elektronisten lehtien käyttöön, keskitetty kirjojen korjauspaja eli apua kokoelmien huoltoon (2), hankintayhteistyötä erityisesti kurssikirjojen selvittämisen merkeissä, enemmän atk-tukea Voyager-kirjastojärjestelmän hoitamiseen ja käyttöön, pääkirjastoon oma informaattikko ko. osaston tiedonlähteitä seuraamaan sekä laajempia tiedonhakuja ja selvityksiä tekemään (2). Yhden osastokirjaston hoitaja oli kiinnostunut tekemään yhteistyötä pääkirjaston kanssa oman aihealansa verkkotiedonlähteiden kokoamisessa ja päivittämisessä Virtuaalikirjastoon ja ja TKK:n elektroniseen kampuskirjastoon. Hän kertoo tarvitsevänsä hyviä kokonaisuuksia tiedon etsimiseen.

2. Miten yhteistyö pää- ja erilliskirjastojen kesken nykyisin mielestäsi toimii (esim. mikä toimii, onko yhteistyötä sopivasti / liian vähän, vaikeudet)?

Vastaukset olivat joko lakonisesti toteavia tai pidempiä palautteita lähinnä onnistuneesta

yhteistyöstä. Kaikki vastasivat jollain tavalla kysymykseen. Lähes jokaisen mielestä yhteistyö sujuu hyvin. Neljän mielestä yhteistyö sujuu hyvin, koska apua saa silloin kun sitä tarvitsee. Pari lisäisi yhteistyötä nykyisestään. Vain yksi vastaaja kriittisesti arvioi, että yleensä ottaen yhteistyö on vaikeaa, koska viestintä ei toimi ja puuttuu yhdys/vastuuhenkilöitä, jotka organisoivat yhteistyön. Hän kuitenkin kiittää kahdesta mallikkaasti toteutetusta yhteistyökuvioista (seur. kpl). Pääkirjaston tulisi muistaa ottaa erilliskirjastot huomioon erilaisissa hankkeissa. ”Suurissa hankkeissa kuten esim. kirjastojärjestelmän toimintojen käyttöönotossa ja tulevissa portaali-ratkaisuissa pitäisi kysyä osastokirjastojen näkemystä” (pt.).

Erityisesti luettelointi saa useammalta vastaajalta kiitosta erinomaisuudesta ja nopeasta toiminnasta, myös luokitus mainitaan kerran. Voyager-kirjastojärjestelmän käyttöönotto on em. vastaajan mielestä esimerkki hyvästä yhteistyöstä, koska tiedotus toimi molempiin suuntiin. ”Vaihdon tilanteesta kerrottiin erilliskirjastoille mm. kuukausikokouksissa, sähköpostitse ja lisäksi koulutus oli asianmukaista.” Myös elektronisista aineistoista tiedotetaan mallikkaasti erilliskirjastoille. Sen avulla ”osastokirjastot pysyvät aina ajan tasalla uusien aineistojen suhteen ja osaavat kertoa niistä asiakkaille”. Vanhempana tapausesimerkinä yksi päätoiminen erilliskirjaston hoitaja muistaa ”lehdet, joiden osalta pääkirjasto teki 2-3 vuotta sitten kartoituksen, jossa karsittiin ’tuplatilaukset’ kirjastoista. Tällainen hankintayhteistyö on tärkeää, koska se säästää rahaa ja hyödyttää näin kirjastoja sekä ennen kaikkea asiakkaita”.

Kaukopalvelun toimintaa kommentoidaan hieman. Yksi kertoo, ettei kaukopalvelun toiminta ole hänelle aivan päivän selvää (kokenut työntekijä). Toinen vastaaja muistelee nyt jo ilmeisesti voitettuja ongelmia; sitä miten kaukolainat eivät palautuneet erilliskirjastoon ajoissa, kun niitä uusittiin pääkirjastossa kysymättä lupaa. Hän muistuttaa, että palautuvien kaukolainojen kunto pitäisi tarkistaa. Ja kolmas toteaa kaukopalvelun kirjastojen välillä toimineen aina hyvin.

Yhteistyöstä informaatiopalvelun kanssa kertoo yksi päätoiminen kirjastovirkailija, joka sanoo pyytävänsä pääkirjaston informaattikkaa paikanpäälle 1-2 kertaa vuodessa kertomaan tietokannoista henkilökunnalle ja erikseen vielä jatko-opiskelijoille.

3. Mitä parannuksia pää- ja erilliskirjastojen yhteistyössä pitäisi saada aikaan? Mainitse niin pienet kuin isommatkin asiat.

Parannus- ja kehittämisehdotuksia esitettiin jo mm. C-kohdan ensimmäisen kysymyksen kohdalla. Tämän otsakkeen alle seitsemän ei vastannut lainkaan (3 st. ja 4 pt.). Aiheen kokoamiseksi jäljempänä tulevien kysymysten 4 ja 5 vastaukset on siirretty tähän. Toimet, joissa toivotaan suoraan pääkirjaston apua, tulivat esille kysymyksen C1 kohdalla. Kolme kuittilainausa käyttävää sihteerä näkee parannusten tulevan lainausjärjestelmän kehittymisen kautta ja he ikäänkuin ajattelevat ääneen vastauksissaan. ”Luulen, että ATK-lainauksessa olevat kirjastot tuntevat itsensä paremmin osaksi pääkirjastoa? Ehkäpä ATK-lainauksen laajentaminen voisi olla yksi. Mutta kannattaako se kaikissa pikkukirjastoissa?” Yksi osastokirjaston virkailija on sen sijaan varma siitä, mitä parannuksia pitäisi yhdessä saada aikaan: ”Kokoelmat ajantasalle ja kaikille atk-lainaus”.

Isompien kirjastojen työntekijöiden tekemät parannusehdotukset ja maininnat ovat hajanaisia. Yhteistyössä voisi kehittää esimerkiksi Voyagerin lehtikiertotoimintaa, luokitusta siten että UDC MRF –tietokanta hankittaisiin ainakin kirjastojen henkilökunnan käyttöön,

kartoittaa verkkotiedonlähteitä, lainaustoimintaa käymällä läpi pelisääntöjä ja käytäntöjä (*"mitä yhteisiä sääntöjä noudatetaan ja missä kullakin on omia sovelluksiaan"*) ja antamalla erilliskirjastoille varausten "nosto-oikeus". Muu asiakaspalvelu paranisi, jos palveluista tiedotettaisiin myös englanniksi (esim. mobiilipalvelu) ja jos pääkirjasto kehittäisi varamiesjärjestelmäänsä. Hitaan sisäisen postin takia ehdotetaan, että pääkirjaston kaukopalvelu pyytäisi kiireisissä tapauksissa materiaalin puhelimitse. Kaukopalvelua voisi sujuvoittaa, jos sen käytännöt kirkastettaisiin erilliskirjastoille (esim. *"voinko uudistaa kaukopalvelun kautta tilaamani kirjan suoraan sen lähettäjäkirjastoon, onko sallittua tai toivottavaa tilata kirjoja suoraan muista kirjastoista jne."*).

Varsinaisia hanke-ehdotuksia tuli kuusi, joista neljä liittyi suoraan tietoaineistojen hankintaan. Yksi vastaaja totesi, että hankkeita pitäisi pohtia yhdessä. Kaksi piti resurssipulaa esteenä hankkeisiin osallistumiselle. Yhteistyöhankkeiden toteutumisen seurantaan tulisi paneutua: *"Pääkirjaston ja erilliskirjastojen yhteistyöhankkeille pitäisi tehdä aikataulut ja suunnitella myös seuranta. Olisi hyvä sopia etukäteen, miten hankkeen toteutumista seurataan (pt.)*.

Aiheita:

- elektronisten aineistojen hankinta (joita ei saada FinElibin kautta)
- ja myös muiden aineistojen hankintayhteistyö (esim. lehdet)
- BioIT-hankkeen kaltaiset hankkeet
- oppimateriaalit esim. massakursseille, ajankohtaisille luentosarjoille
- UDK-yhteistyö
- osastolla käyttöön tulevat uudet oppimis- ja opetusympäristöt.

Yhteistyö saattaisi muutaman mielestä tehostua, jos sitä organisoisi ja tiedottamisesta huolehtisi vastuuhenkilö. *"Tämä henkilö koordinoisi koulutus- ja tiedontarpeet ja järjestäisi tilaisuudet. Tai kartoittaisi ongelmat, joihin etsittäisiin yhdessä ratkaisuja. Jos nyt on ongelmia."* (pt.) Varsinaisissa kirjastotehtävissä halutaan olla suoraan tekemisissä pääkirjaston eri toimintojen kanssa, tarkennetaan yhden osastokirjaston työntekijän vastauksessa. Verkoston toimivuutta parannettaisiin nimenomaan osastojen kirjastojen ja niiden laboratorioiden kirjastoyskiköiden välistä yhteistyötä kehittämällä, kirjoittaa yksi päätoiminen erilliskirjastolainen.

4. Miten organisoisit parannukset tai yhteistyön? ja

5. Pitäisikö TKK:n kirjastoilla olla yhteisiä hankkeita? Jos, millaisia?

Vastaukset siirretty edelle kysymyksen kolme kohdalle.

6. Jos olet esittänyt mielipiteitä ja ehdotuksia pääkirjastolle, onko ne otettu huomioon?

Erilliskirjastolaisten mielipiteitä on hieman yli kolmasosan mielestä (7) pääkirjastossa otettu usein huomioon ja noin viidesosan mielestä (4) joskus. Loput eivät osanneet vastata kysymykseen.

Voyager-projektiryhmään osallistunut erilliskirjaston edustaja oli kokenut, että ryhmän kokouksissa mielipiteet otettiin hyvin huomioon. Toisen vastaajan mielestä pääkirjastoon erilliskirjastojen kokouksista välitetyt ehdotukset ja toiveet on usein otettu huomioon. Käy-

tännön työn yhteydessä pienen kirjastoyksikön hoitaja on esittänyt näkemyksiään kaukolainapyyntöistä ja ne on otettu pääkirjastossa huomioon.

7. Tiedusteleeko pääkirjasto riittävästi erilliskirjastojen mielipiteitä yhteisissä asioissa?

Noin viideosan (4) mielestä pääkirjasto tiedustele erilliskirjastojen mielipiteitä liian harvoin, kolmen mielestä melko riittävästi ja vain kahden mielestä riittävästi. Yhdeksän ei osannut vastata ja yksi jätti vastaamatta.

Tiedotus (D)

1. Onko pääkirjaston tiedotus ollut riittävä?

Noin kolmasosan mielestä tiedotus on ollut riittävä (6), hieman yli kolmasosan mielestä melko riittävä (7) ja yhden mielestä tiedotus on parantunut. Kahden vastaajan (pt.) mielestä tiedotus ei ole ollut riittävä. Toinen näistä huomautti, että nimenomaan yhteistyö kärsii puutteellisesta viestinnästä: *”Yleensä ottaen yhteistyö on vaikeaa, koska viestintä ei toimi.”* Kolmasosa ilmaisi myös sanallisesti nykyisen tiedotuskäytännön ja –linjan olevan ihan hyvä.

”Ylipäätensä pääkirjasto voisi tiedotuksen suhteen toimia periaatteella mieluummin liikaa kuin liian vähän”, oli yhden vastaajan mielipide. *”Kun työskentelee yksin kaukana muista kirjastovirkailijoista on iloinen jokaisesta pienestäkin kirjastotyöhön liittyvästä viestistä. Käytäväkeskustelut eivät tänne kannu.”* Toisentyypinen vastaaja (st.) oli tyytyväinen, kun nykyisin yhä harvemmin pääkirjasto tiedottaa turhista asioista.

Päätöksen erilliskirjaston työntekijä yhdisti tiedottamisen organisaation avoimuuteen: *”Toiminnan tulisi olla avointa sekä ulospäin että organisaation sisällä. Toivoisin pääkirjaston eri toimistojen ottavan huomioon hankkeissaan, miten asiasta kerrotaan TKK:n muille kirjastoille.”*

2. Mistä asioista pääkirjaston pitäisi tiedottaa?

Aiheet, joista pääkirjaston pitäisi tiedottaa, jakaantuivat pääkirjaston omaan toimintaan, kirjastoalaan yleisesti liittyviin ja tarkentamattomiin asioihin.

Seitsemän vastaajaa toivoi pääkirjaston tiedottavan omasta toiminnastaan, erityisesti muutoksista ja uutuuksista. Useimmat heistä pitivät tärkeänä elektronisiin aineistoihin (ja tietokantoihin, materiaaleihin) liittyvää tiedottamista, mitä tosin jo nyt pidettiin hyvänä, kiitettävänä. *”Saan tiedotteita sähköpostitse esim. elektronisista aineistoista. Olisiko niiden jatkolähettämiseen jotain neuvoa, jotta mahdollisimman moni pystyisi hyödyntämään*

aineistoja” (st.). ”Lähetän niistä itse ’kirjasto tiedottaa’ -viestejä osaston sisällä eteenpäin. Ne on otettu hyvin vastaan” (pt.). Tiedonhaun ja asiakaspalvelun kannalta tärkeät asiat ovat tiedottamisen arvoisia, kuten yksi vastaaja tiivisti.

Myös käytännön töiden hoitamisesta ja muutoksista esim. lainauksessa, hankinnassa halutaan tietää, uuden ohjelmaversion mukana tulevista jipoista ja helpottavista konsteista sekä yleensä pääkirjaston toiminnasta ja tapahtumista. Huomautettiin siitä, että kirjastossa meneillään olevista asioista tosin kerrotaan jo tällä hetkellä esimerkiksi johtoryhmän pöytäkirjoissa.

Neljä erilliskirjastojen edustajaa oli kiinnostunut kuulemaan kirjastoalasta tai asioista yleisesti eli uutisia, ajankohtaisista aiheista, tulevaisuudennäkymistä, muutoksista, koulutuksesta sekä yksilöimättä kaikesta mahdollisesta, minkä voi kuvitella kiinnostavan ja olevan hyödyksi erilliskirjastoille. *”Pääkirjastolaiset kuuluvat moniin työryhmiin ja he käyvät eri seminaareissa jne. ja toivon saavani tietoa erilliskirjastoille näistä tapahtumista. Lyhyesti ja ytimekkäästi.”*

3. Miten kehittäisät pääkirjaston ja erilliskirjastojen välistä tiedonkulkua (tavat ym.)?

Sähköpostiin oli kahdeksan vastaajaa niin tyytyväinen, että otti sen esille. Yksi toimistosih-teeri oli vasta muutamaa viikkoa aiemmin kuullut kirjastot@hut.fi -listasta, vaikka on työskennellyt TKK:lla vuosikautia. Hänen mielestään tulisikin huolehtia siitä, että kaikki ovat mukana. Pari isomman erilliskirjaston työntekijää piti www-tiedotusta ”parhaana” ja ”riittävänä”.

Eniten mielipiteitä ilmaistiin kuitenkin kokouksista (10). Erilliskirjastoista ei aina voida irrottautua kuukausikokouksiin. Niissä esille otetut asiat voisi välittää jälkikäteen kaikille sähköpostitse, oli yhden vastaajan ratkaisu ongelmaan. Sivutoimisesti kirjastoyksikköä hoitavien voi olla erityisen vaikeaa päästä järjestettyihin tilaisuuksiin: *”Esimiehet pitäisi saada ymmärtämään, että olisi hyödyksi osallistua pääkirjaston tarjoamiin koulutustilaisuuksiin, infoihin.”* Kokouksia ja tapaamisia ei rajata pelkästään nykyisen kaltaiseksi kuukausikokouksiksi, vaan vastaajat kaipasivat *”infotilaisuuksia, joissa kirjastoalaa voisi käsitellä”, ”tietoiskutapaamisia jonkun hyödyllisen asian puitteissa silloin tällöin”* ja *”Yhteisiä tapaamisia voisi olla enemmän. Enemmän keskustelutilaisuuksia eri aiheista. Keskustelut tulisi olla kuitenkin hyvin valmisteltuja etukäteen.”* Useampi vastaaja halusi keskustelua, yhteistä pohdiskelua ja ongelmien ratkomista.

Pääkirjaston edustajia on aika ajoin pyydetty erilliskirjastojen yhteisiin kokouksiin. Ilmeisesti tässä yhteydessä viestintä ei aina ole puolin eikä toisin onnistunut parhaalla tavalla. *”Pääkirjastoon olisi ehkä pitänyt selittää asiat ja kokouksen tarkoitus paremmin, koska aina siellä ei sitten oltu paneuduttu asioihin etukäteen, vaikka olimme asiasta etukäteen antaneetkin infoa, mutta emme ehkä oikein tai tarpeeksi. Tässä olisi vielä tehtävää.”*

Aivan uusiakin ideoita tuotiin esille. Kaksi päätoimisesti hoidetun kirjaston edustajaa arveli, että saattaisi olla toimiva ratkaisu tai peräti tärkeintä, jos yhdyshenkilö pääkirjastosta vastaisi tiedottamisesta erilliskirjastoille. Yhteinen intranet sai samoin kannatusta kahdelta päätömiselta kirjastotyöntekijältä. Intranetin sisällöstä enemmän seuraavassa luvussa.

Neuvonta ja koulutus (E)

1. Tiedätkö kehen ottaa yhteyttä pääkirjastossa, kun tarvitset neuvoja?

Noin puolet (10) ei aina tiedä kehen ottaa yhteyttä ja yksi tunnustaa ettei tiedä. Hieman yli kolmasosa (7) tietää kehen ottaa yhteyttä pääkirjastossa tarvittaessaan neuvoja. Yksi jätti vastaamatta.

Perusteluja ei kysytty, mutta tyytyväisimmät ilmaisivat, että oikeat neuvot ainakin lopulta saa, eteenpäin neuvotaan ja auttaa kun itse on aktiivinen. Kuitenkin kysymyksen kaksi vastauksista ilmeni, että oikean henkilön ja neuvojen saaminen voisi olla nykyistä helpompaa. Huomautetaan jopa, että valitettavasti pääkirjastosta saa joskus täysin ristiriitaisia ja vääriäkin ohjeita, kun neuvontaa ei ole eriytetty vastuuhenkilöille. *”Käytännön pulmat syntyvät yleensä pienistä asioista, kuten kelle soittaa, kun tarvitaan lisää ID-tarroja kirjojen luettelointiin tai kukahan se tietäisi, miksi hankintamoduulissa ei lehdistä voi luoda items-tietueita ym.”* (pt.).

Näkökulmaa koulutukseen ja yhteistyöhön yleensä antaa pienen kirjastoosaston hoitajan huomautus: suurinta osaa TKK:n erilliskirjastoja/kirjastoosastoja hoitaa henkilö, jolla ei ole lainkaan kirjastoalan koulutusta.

2. Miten parantaisit pääkirjaston neuvontaa erilliskirjastoille?

Parannusehdotukset jakaantuivat lähinnä kolmeen kategoriaan.

Yhteystiedot, ohjeet ja intranet (4):

Nykyiset kuvaukset pääkirjaston työntekijöiden tehtävistä (nimikkeet puhelinluettelossa, tiedot www-sivuilla) eivät ole riittäviä useamman vastaajan mielestä. Pitkät poissaolot olisi myös hyvä tietää. Yhteystietojen esittämiseen tarjottiin muutamia tapoja: puhelinnumerot tehtävittäin yksityiskohtaisella tasolla (tyyliin keneltä saa id-tarrat), työntekijöiden pääasiallisten tehtävien kuvaamista www-sivuilla tai päivitettävän tietopaketin kokoamista toiminnoittain (informaatiopalvelu, hankinta jne.) erilliskirjastoille yhteiseen intranettiin. Toiminnoittain esiteltäisiin vastuuhenkilöt ja koottaisiin ohjeita erilliskirjastoille. Intranetistä ne löytyisivät helposti. *”Esim. sähköpostitse lähetettyjä ohjeita toimintatapojen muutoksista ym. on vaikea organisoida niin, että ne myöhemminkin löytyisivät, kun on tarve tarkistaa joku asia.”* Kirjastojärjestelmän käyttöön liittyvät TKK:n omat käytänteet, jotka voivat erota Linnean ohjeista, olisi yhden vastaajan mielestä samoin laitettava intranettiin.

Perehdyttäminen (5):

Verrattain monen vastaajan mielestä pääkirjaston pitäisi osaltaan vastata uusien erilliskirjastojen työntekijöiden perehdyttämiskoulutuksesta. Uudemmat ja miksei vanhemmatkin erilliskirjastojen työntekijät tulisi tutustuttaa pääkirjaston toimintaan, virkailijoihin ja aineistoihin sekä tietenkään siihen, miten yhteisissä kirjastotehtävissä toimitaan. Nimetty vastuuhenkilö voisi kierrättää tulokkaat pääkirjastossa. Ehdotetaan myös uusiin asioihin perehtymistä kollegiaalisesti: *”Uusiin oppimista vaativiin kirjastotöihin perehdyttäminen - joku pääkirjastossa perehtyy syvemmin aiheeseen ja antaa opetuksen sekä pääkirjastolle että*

erilliskirjastoille” (pt.). Myös ”pieniin hajasijoitettuihin, professuurikohtaisiin” erilliskirjastoihin järjestettävät tutustumiskäynnit voisivat auttaa hahmottamaan kirjastoverkostoa ja loppujen lopuksi säästämään asiakkaan aikaa ja vaivaa (st.).

Vastuu/yhdyshenkilö/t:

Kuten yhteistyön kehittämistä ja tiedottamista, myös neuvontaa koskeneissa kysymyksissä (3) ehdotettiin vastuu- tai yhdyshenkilön/kirjastokoordinaattorin ja erilliskirjastoille omien yhteys henkilöiden nimeämistä hoitamaan osaltaan pää- ja erilliskirjastojen yhteistyötä.

3. Mistä haluaisit lisää koulutusta?

Koulutusta halutaan selvästi muutamista aihealueista alla kerrottuun tapaan. Neljä kaisista vastaajista ei kirjoita mitään koulutuksesta. Tämänkin kysymyksen kohdalla vihjataan, miten laitoksen esimiehen suhtautuminen kirjastoasioihin voi vaikuttaa: ”*Varmaan moni oman toimensa ohella erilliskirjastoa hoitava tarvitsisi koulutusta koko kirjastoalasta, mutta on eri asia, ehtiikö (ja päästäkö esimies) koulutukseen, jota esimies ei välttämättä koe tärkeäksi*” (st.). Viestitään, että koulutusvastuu kuuluu pääkirjastolle: ”*Pääkirjaston tulisi myös huolehtia koulutuksesta, jos siihen on tarvetta*”.

Kirjastojärjestelmät, Teemu-tietokanta (6):

Neljä toivoo kertauskurssia Voyager-kirjastojärjestelmästä, koska vaihdosta on kulunut sopiva aika. Uuttakin voisi oppia, uusista versioista ja toiminnoista (esim. hankinta, saapumisvalvonta, raportit). Toisaalta yhdessä vastauksessa ehdotetaan enemmänkin perusopetusta Teemun ja Tentunkin käyttömahdollisuuksista ja toisessa sitä perehdyttämiskoulutuksena ”*Yleiskurssi kirjastojärjestelmien toiminnasta perehdyttämiskoulutuksena olisi paikallaan. Vei pari vuotta ennen kuin osasin hyödyntää ison talon kirjastopuolta*” (st.).

Tiedonhaku yleensä (4):

Tiedonhaun koulutusta toivoo neljä vastaajaa. Toimistosihteerin huomauttaa tiedonhakutaitoja tarvittavan aina ja ihan ruohonjuuritasolta. Tukea toivotaan sitenkin, että ”*Ehkä joku pääkirjaston informaatikko voisi käydä läpi tiedonhaun aukkoja jokaisen erilliskirjaston kanssa, koska tämä verkko-aika on ryöpsähtänyt yks kaks. Ja saattaa olla tietämätön joistain hyvistä hakuvinkeistä viitetietokannoista tai muualta*”. Sama vastaaja ilmaisee asian luultavasti toistenkin puolesta myös toisin: ”*Haluaisin tiedonhaun opetusta, joka hyödyttäisi kauttani osastoni tutkijoita ja opiskelijoita – aika lailla perusasioita (että mistä löytyy mitään). Olen yksin yritysten ja erehdyksen kautta yrittänyt löytää tietoa. Aikaa kuluu ja 'tupakkia'. Olen myös rohkeasti soitellut pääkirjaston informaatikoille, kun omat taitoni/tietoni loppuvat. Kiitettävästi olen saanut apua!*” (pt.).

Elektroniset aineistot (4, pt.):

Elektronisista aineistoista pääkirjaston pitäisi järjestää pieni- ja vapaamuotoista koulutusta omalle välle neljän vastaajan mielestä. FinELibin koulutustilaisuuksia ei pidetä riittävänä tai niihin ei päästä, eikä työssä ole aina aikaa perehtyä aineistoihin, vaikka niihin voikin tutustua itseopiskeluna. Tarve on konkreettinen: ”*Jotta itse pystyisi paremmin neuvomaan asiakkaita.*”

Väitöskirjat (1):

Yksi osastosihteerin haluaisi koulutusta sähköisen väitöskirjan toimittamisesta sikäli ja kun ne liittyvät osastolla tapahtuvaan toimintaan.

5.2. Tulokset - Pääkirjasto

Keskusteluissa pääkirjaston työntekijöiden kanssa tulivat esille nykyinen toimintatapa – yhteistyö, työnjako ja rooli - joitakin ongelmia ja parannusehdotuksia. Pääkirjaston erilliskirjastoille ja niiden kanssa yhdessä hoitamia tehtäviä on listattu liitteessä 4.

Haastattelujen muistiinpanoista on tehty yhteenveto, jossa tuodaan esille keskeisiä näkemyksiä ja käytäntöjä. Mielipiteitä ei eritellä toiminnoittain toiston välttämiseksi. Haastattelujen edettyä polveillen ja vapaamuotoisesti mielipiteiden yleisyys mainitaan harvoin. Nykytilaa on eritelty eri kappaleissa. Tulkinta on selvityksen tekijän. Työntekijöiden omat sanat on erotettu lainausmerkein.

Pääkirjaston rooli ja työnjako

Pääkirjaston rooliin kuuluvina erityisinä tehtävinä pidettiin neuvonantoa ja ohjeistusta, opastusta ja koulutusta sekä tiedottamista. Muutama mainitsi erikseen ajantasalla pysymisen ja eri tehtävien syvällisemmän asiantuntemuksen. Myös erilliskirjastojen työntekijöiden tukemista piti useampi haastateltu pääkirjaston tehtävänä. Yhden haastatellun mielestä pääkirjastolla voisi olla voimakkaampi rooli TKK:n kirjastoverkostossa. Pääkirjasto voisi rohkeammin ottaa vastuuta erityisesti ”heikompien” kirjastojen kehittämisestä ja työntekijöiden osaamisesta. Yleinen linja näytti olevan huomattavasti varovaisempi. Pääkirjaston rooli näyttäytyi työntekijöiden puheissa asiantuntijan (asioista vastaavan) neutraalina ja vain sillä perusteella toimintaa ohjailevana roolina.

Kirjastojen väliseen työnjakoon ehdotettiin vain joitakin pieniä muutoksia. Kausijulkaisujen varastotietoja voisivat ylläpitää itse ainakin jotkut erilliskirjastot, olisihan vaiva melkein sama kuin tietojen ilmoittamisessa pääkirjastoon. Väärinkäsityksiä ei syntyisi. Pääkirjasto voisi tällä hetkellä resurssiensa puolesta tilata kirjoja erityisesti laboratorikirjastoille, sillä ”ne menisivät kurssikirjatilausten ohessa”. Tämä tehtäisiin laskun hinnalla pääkirjaston saamia etuja hyödyntäen.

Erilliskirjastojen työntekijöiden asiantuntemuksen laajentamista julkaisu toiminnan puolelle ehdotti yksi haastateltu. Erilliskirjastoille voisi kuulua osastoilla laitoksen julkaisujen hallinnointi (arkistointi, karhunta, nettisivujen ylläpito tms.), ehkä sillä tavoin TKK:n julkaisujen löytyvyyttä voitaisiin parantaa ja erilliskirjastojen rooliinkin vaikuttaa myönteisesti. Osastoilla esimerkiksi tutkimusrekistereitä ja julkaisuasioita hoitavat enemmänkin muut kuin kirjastojen työntekijät. Rekistereihin syöttäminen on kuitenkin luetteloinnista eli yksi kirjaston perustehtävistä, huomautettiin.

Luetteloinnin edustajan mielestä keskitetty malli on hyvä ja toimiva. Luokituksen on pääkirjasto hoitanut yksin eivätkä erilliskirjastot ole ottaneet siihen kantaa. Painettujen aineistojen tilaukset hoitavat lähes kaikki kirjastoyksiköt itse. Projektikirjallisuus mietityttää

hankintaa hieman: jos pääkirjasto hoitaisi laboratorioiden yms. pienet kirjatilaukset, tulisivat kirjat saman tein luetteloiduksi. Yhteistilauksiin suhtauduttiin jonkin verran varauksellisesti. Ne ovat melko työläitä hoitaa eivätkä aina kaikki osapuolet hyödy ratkaisusta yhtä paljon. Elektronisten aineistojen keskitettyä hallinnoimista ja hankkimista pitivät siihen osalliset selkeästi pääkirjaston tehtävänä. Kaukopalvelun työnjako on toiminnoista monimutkaisin, se pohjautuu suomalaiseen pääkirjastokeskeiseen palvelumalliin, mutta työnjako erilliskirjastojen ja pääkirjaston välillä vaihtelee. Tähän ei ehdotettu mitään muutosta. Tiedonhaun opetuksen järjestelyjä mietti haastateltu monelta kannalta. Pääkirjaston kannattanee edelleen vastata laajasti tiedonhaun opetuksesta. Opiskelijat tavoitettaisiin hyvin osastokirjastoissa ja siinä mielessä opetusta voitaisiin hajauttaa, mutta edellytyksenä olisi tietenkin riittävä tiedonhaun asiantuntemus.

Yhteistyötä tehdään paljon Voyagerin puitteissa. Sen haastateltavat kokivat mielekkääksi, osin helpoksikin, mutta tiettyä säätelyä edellyttäväksi.

Koordinointi

Yksikään haastateltu ei ottanut esille nykyistä tiiviimpää koordinaatiota. Toimintatapojen koordinointi nousi eniten esille hankinnan ja lainauksen työntekijöiden haastatteluissa. ”Yhteistyö rakentuu yhteiselle teknologialle”. Yhteinen kirjastojärjestelmä mahdollistaa koordinoitumman toiminnan, esimerkiksi yhtenäisemmän lainauskäytännön, ja toisaalta kirjastokohtaisia poikkeamia. Lainauskäytäntö ”muodostuu pääkirjaston kautta”. Periaatteessa TKK:n kirjastoilla on lainauksessa samat säännöt, mutta pieniä paikallisia sovellutuksia esimerkiksi laina-ajoissa on. TUTAn kirjasto ei lainaa ulkopuolisille ja erilliskirjastot saattavat antaa etuoikeuksia oman osaston henkilöstölle.

Hankinta on epäileväinen pitkälle viedyn kokoelmayhteistyön suhteen. Tiettyjä kokoelmapoliittisia periaatteita, joissa otetaan huomioon erilliskirjastojen hankinnat ja aihepiirit, noudatetaan. Kokoelmien eriytyminen vaihtelee, tunnetusti pääkirjastossa on niukasti arkitekhtuuria. ”Osastoilla osataan valita paremmin erikoistuneempi projekti- ja muu kirjallisuus”, totesi haastateltu kertoessaan hankinnan käytännöistä.

Lehtitilausten koordinointia haittaa se, että osastoilla lehtitilauksista päätetään myöhemmin syksyllä kuin pääkirjastossa. On siis vaikea hallita sitä, kuka tilaa ja kuka lopettaa tilauksen. Pääkirjasto on pyrkinyt koordinaatioon ja päällekkäisten tilausten vähentämiseen lopettamalla ”aika herkästi” oman lehtitilauksensa, jos lehti tulee erilliskirjastoon. ”Pääkirjasto ei voi vaikuttaa erilliskirjaston tilauksiin.” Jos lehti saadaan FinELib-aineistona elektronisena, pääkirjasto lopettaa painetun tilauksen. Erilliskirjastot hoitavat omat lehtitilauksensa tässäkin mielessä: yhteistä linjaa painettujen versioiden lopettamisesta ei ole. Joidenkin erilliskirjastojen edustajien ehdottamat lehtien yhteistilaukset eivät ole ottaneet tulta. Kokonaan niitä ei suljeta pois, voisihan samassa yhteydessä numerot myös valvoa Teemuun. Lehtien saapuminen erilliskirjastoon kuitenkin hidastuisi.

Koordinaatio on oleellinen osa elektronisten aineistojen tilaamista ja hallinnoimista. Erilliskirjaston maksamat elektroniset lehdet tilataan (voidaan tilata) pääkirjastossa ja samalla hoiduvat muutkin asiaankuuluvat tehtävät. FinELibin neuvottelu-, tarjous- ja sopimusrumba hoidetaan pääkirjastossa. Kustantajien tarjouksiin liittyvä tiedotus erilliskirjastoille ja TKK:lta eteenpäin hoidetaan, online-kylläisistä huolehditaan. Työ tehdään ”ilomielin” ja keskitäminen on ”järkevää”. Elektroniset aineistot laitetaan esille pääkirjaston www-sivustolle.

Kaukopalvelun joustavuudesta huolimatta saman, pääkirjastossa laadittavan, hinnaston noudattaminen jokaisessa TKK:n kirjastoyksikössä on tärkeää. Suomessa kaukopalveluverkon solmukohtia ovat pääkirjastot eikä hintakilpailu pääkirjaston toiminta-alueella kuulu asiaan.

Toimintatapa

Pääkirjaston työntekijöiden haastatteluissa tuli esille vallitseva tapa olla yhteistyössä erilliskirjastojen kanssa ja myös yhteistyötä koskevia asenteita (ks. seur. kpl). Pääkirjaston tavassa toimia erilliskirjastojen kanssa näkyy selväkin selvemmin se, ettei kyse ole hierarkisesta asemasta. Työntekijät toivat sitä julki varovaisissa sanakänteissään. Pääkirjaston yleiset arvot ja laatuvaatimet heijastuvat nekin yhteistyöhön. Seuraavassa esimerkkejä työtehtävistä, toimintatavasta ja yhteistyön periaatteet näkyvät niissä.

Pääkirjasto pyrkii hankkimaan eri osastojen kurssikirjoja *tasapuolisesti* ja tekniikan alan hankintojen aloittaista jakautumista seurataan nykyisin hankintamoduulin kautta. Erilliskirjastojen hankinnat luetteloidaan ja luokitetaan mahdollisimman *nopeasti*. Samoin kaukopalvelun yksi laadun osa-alue on nopeus – ”se lienee odotuksena molemmin puolin”. Kaukopalvelu on *joustava* toiminnassa ja työnjaossa, jo senkin takia, että käytetään hyväksi erilliskirjastojen kokoelmia. Yhteistyökuvioista sovitaan kirjastokohtaisesti. Lainauksessa on tavoiteltu *yhtenäistä* toimintatapaa kautta TKK:n, mutta erilliskirjastoilla voi olla syytä poiketa pääkirjaston käytännöstä. Lainausoikeuksien määräytyminen Voyagerissa on ollut niin vaikeaselkoinen asia, että joillakin erilliskirjastoilla on liikaa kokoelmia. Kokoelmista aina *neuvotellaan* kunkin kirjastoosikön kanssa.

Kirjastojärjestelmän uusien versioiden käyttöönotot yritetään tehdä *helpoksi* molemmille osapuolille. Ylimääräistä juoksemista erilliskirjastoissa pyritään välttämään tarkkaan suunnitellulla tiedottamisella ja testaamisella. Erilliskirjastoille tiedotetaan ajoissa Voyagerin uuden version laite- ja käyttöjärjestelmävaatimuksista, käyttökatkoksesta ja lähetetään yksityiskohtaiset ohjeet ja CD-ROMit asiakasohjelmien asentamista varten. Kysymyksiä tulee silti ja joissakin kirjastoissa joudutaan käymään.

Yhteisen kirjastojärjestelmän ja tietokantojen ylläpitovastuu on pääkirjaston. Voyagerin eri moduulien käyttöoikeuksia annetaan *harkiten*: mitä toimenpiteitä erilliskirjastoissa ja erityyppisissä erilliskirjastoissa annetaan tehdä. Linjan valinta voi vaatia selvittämistä: uuteen toimintoon täytyy ensiksi pääkirjaston tutustua perusteellisesti, sen hyötyihin ja teknisiin piirteisiin ja oppia käyttämään sitä. Jos toiminto havaitaan hyväksi, voidaan sitä alkaa markkinoimaan erilliskirjastoille. Markkinointi ei tosin ole kovinkaan näkyvää, vaan saatetaan luottaa pelkkään sanan leviämiseen. Joskus käytännön testaaminen tapahtuu erilliskirjastoissa, esimerkiksi itsepalvelulainausmoduulin. ”Kun mitään negatiivista ei ole kuulunut”, voidaan sitä suositella ja asentaa edelleen. Hankintamoduulin käyttöönottoa vaikeuttaa sen rakenne: tilaus kiinnittyy bibliografiseen tietueeseen. Luettelointi hajaantuisi erilliskirjastoihin. Tilaajan olisi oltava luettelointitaitoinen. Luettelointi on tehtävä kautta linjan yhtenäisesti ja niin, ettei konversiotilanteissa jouduta vaikeuksiin. Tietokantoihin syöttäminen on pikkutarkkaa työtä, jossa helposti voi tulla sotkuja, mikä tuli haastatteluissakin ilmi eri tavoin. Vastuu tiedostetaan, esimerkiksi Trip-tietokantoihin syötetyt tietueet tarkistetaan pääkirjastossa päivittäin.

Voyagerin eri moduulien käyttöönotto on *vapaaehtoista*, erilliskirjaston odotetaan ilmoitta-

van kiinnostuksensa. Toteutuksen aikataulu riippuu pääkirjaston työtilanteesta. Atk-lainauksen edelleen yleistymistä erilliskirjastoissa ja varsinkin lopuissa suuremmissa toivoi sekä lainaus että kaukopalvelu, olisivathan julkaisujen saatavuustiedot Teemussa silloin ajantasalla. Kuuteilla lainaavia kirjastoyksikköjä *muistutellaan* tästä mahdollisuudesta. Muutoinkaan ei määrällä, vaan esimerkiksi nidetietueiden tekemistä erilliskirjastoissa *suositellaan* viiveiden ja sekaannusten välttämiseksi. Ja kaukolainojen ja -jäljenteiden yhteisistä oikeista hinnoista tarvittaessa *hienovaraisesti vihjataan ja korjataan itse*.

Yhteistyön tekeminen on *hyödyllistä* sekä pääkirjastolle että erilliskirjastoille ja vielä korkeakoululle ja asiakkaille. On *molempien etu*, kun pääkirjasto hallinnoi elektronisia aineistoja ja käyttöoikeudet hankitaan pääsääntöisesti koko kampukselle. Pääkirjasto tekee työn kaikkien puolesta ja erilliskirjastojenkin aineistot saadaan laajempaan käyttöön. Pääkirjasto *toivoo*, että voisi hoitaa kaikkien painettujen lehtien kylkiäisenä saatavat online-oikeudet. Tavanomaista toimintatapaa voidaan muunnella, jos siitä on selvää hyötyä jollekulle eikä pääkirjastolle kohtuutonta haittaa. Erilliskirjastoihin hankitun aineiston luokitus ja luetelointi voidaan tehdä nimiölehden yms. ja sisällysluettelon kopioista, itse teosta ei välttämättä tarvitse lähettää pääkirjastoon. Lainauksen palvelupisteeseen voi palauttaa myös erilliskirjastoista lainattuja julkaisuja, varsinkin mikäli erilliskirjasto on kiinni. Kurssikirjoja hankitaan tavallisesti kaksi lainattavaa kappaletta, mutta suuremman joukon tarvitsemia voidaan tilata useampiakin.

Pääkirjaston työntekijät erikoistuvat eri sektoreille ja sillä tavoin yhteistä asiantuntemusta on, mutta sitä ei erityisemmin korostettu haastattelussa. Todettiin esimerkiksi asiallisesti, että periaatteessa olisi hyvä kiertää osastoilla kertomassa uusista asioista, mutta *ei "Besservisser"*-mentaliteetilla. Pitää olla oikeaa kerrottavaa, elektroniset lehdet oli kiitollinen aihe, kun informaattikot taannoin kiersivät mm. osastojen kahvitauoilla kertomassa niistä epämuodollisesti mutta valmistautuneena.

Asenteet ja odotukset

Joillakin haastatelluista oli tervettä itsekritiikkiä sekä tietoa ja tuntumaa erilliskirjastojen arkipäivään. "Pääkirjasto yksinkertaistaa asioita, katsoo etäältä eikä ymmärrä kaikkea mitä osastoilla tapahtuu", lausui kokenut työntekijä. Hallinnollisista ja muista syistä ei voida tehdä "tiukkaa, vaan avointa yhteistyötä". Erilliskirjastojen, esimerkiksi laboratorioden kirjastoyksiköiden, toimintaan ei puututa suoraan. Niiden annetaan edetä omassa tahdissaan. Pelätään jopa vastarintaa. "Puuttumisella voidaan tehdä hallaakin. Täytyy kunnioittaa osastoa ja heidän valintojaan kirjaston suhteen". Yksittäisillä professoreilla ja muutenkin osaston/laitoksen henkilökunnalla on suuri vaikutus erilliskirjastoon. Organisaatiomuutoksista voi tulla syyksiä suuntaan tai toiseen. "Yhtäkkiä osasto/laitos voi päättää laittaa kirjaston kuntoon." Niissä tilanteissa pääkirjasto antaa mielellään tukeaan. Kanssakäyminen erilliskirjastojen kanssa on mieluistakin, mutta "hienosäätö" on vaikeaa, koska ne ovat osastonsa määräysvallan alla. Harkitsevainen on oltava myös kanssakäymisessä osastojen henkilökunnan kanssa esimerkiksi opetusasioissa.

Jotkut haastatellut ja pääkirjaston työntekijät yleisestikin jakavat erilliskirjastot ”isoihin ja pieniin” määrittelemättä tarkemmin, onko kyse kirjaston kokoelmista, kirjastotilasta, henkilökunnan määrästä vai kenties kehysorganisaation koosta tai opiskelijoiden lukumäärästä vai osastokirjastoista. Lukumääräisesti suurin osa erilliskirjastoista on tosiaankin pieniä sivutoimisesti hoidettuja yksiköitä. Kirjastot henkilöityivät usein työntekijöihinsä pääkirjastolaisten puheissa.

Eräs haastateltu huolehti kollegiaalisesti ”miten erilliskirjastojen työntekijät jaksavat, varsinkin yksin työskentelevät, taistella kirjastonsa puolesta ja minkälaista profilia pitää yllä”. Pääkirjaston pitäisi ”rummuttaa uusista asioista ja palveluista”, jotta asiakkailla/osastoilla olisi ajanmukainen kuva kirjastosta. Useampi epäili, että pääkirjasto on jättänyt erilliskirjastoissa toimivat liian yksin, ei ole annettu riittävästi (henkistä) tukea eikä huolehdittu turvallisuuden tunteen ylläpitämisestä. Yksi haastateltava mietti, miten yksin työskentelevät pystyvät linkittymään omaan ammattikuntaansa, sitoutumaan, motivoitumaan ja saamaan ymmärrystä, kun oma esimieskään ei ole alalta. Jos jotain ongelmia yhteistyössä on tai on ollut, se ei aina johdu erilliskirjaston henkilökunnasta, arveli jokunen. Henkilökunta on kuten tunnettua ikäänkuin puun ja kuoren välissä tasapainotellen kehysorganisaatiosta ja kirjastoverkosta tulevien impulssien välillä. Erilliskirjastot eivät voi toimia keskenäänkään samalla tavalla.

Pääkirjaston työntekijät toivovat erilliskirjastojen virkailijoiden tekevän aloitteita ja ottavan yhteyttä. Erilliskirjastojen kokouksiin ollaan valmiita menemään ja demotilaisuuksia pidetään mielellään osastoilla, mutta kutsua ja aloitetta odotetaan. Näin senkin vuoksi, että ”ei mennä reviiirille”. Yksi informaattikko kertoi osallistuvansa erilliskirjaston neuvottelukunnan kokoukseen ”vain kutsusta”.

Kehittämisehdotukset, muut aloitteet, hankkeet

Erilliskirjastojen työntekijät ovat vaihtelevassa määrin aktiivisia. Joka tapauksessa erilliskirjastoilta saadaan erilaisia toiveita ja kehittämisehdotuksia. Ehdotuksiin suhtaudutaan myönteisesti ja erikoistoiveita ja aloitteita toteutetaan, mutta jälkimmäisistä ei tiedoteta laajemmin muille erilliskirjastoille. Voyagerin toiminnoista ja OPACista esitettyjä parannusehdotuksia otetaan huomioon. ”Pientä elämistä on koko ajan”. On huomattava, että vain pieni osa Suomessa(kaan) kootuista parannusehdotuksista toteutetaan ohjelmiston uusissa versioissa.

Muutamat haastatellut mainitsivat ajan ja resurssien puutteen voivan hidastaa erilliskirjastojen taholta tulevien aloitteiden hoitamista, sitä mitä voidaan tehdä kirjastoverkon hyväksi ja ylipäänsä raamittavan omaa työtä. Esimerkiksi vierailuja osastoilla tai erilliskirjastoissa voidaan tehdä jonkun tietyn asian puitteissa harvoin, sillä laitoksia on paljon. Ei olisi sopivaa käydä vain joillakin laitoksilla, jos asia koskettaa kaikkia. Perustehtävät nielevät miltei kaiken työajan niin, että laajemmille selvityksille, vaikkapa raportoinnista, on vaikea löytää aikaa, kertoi Voyagerista vastaava. Tällä hetkellä voitaisiin tilata kirjoja ainakin pienten erilliskirjastojen puolesta nykyistä enemmän, mutta se mitä voidaan tehdä riippuu tilanteesta, tähdenneettiin muutoinkin hankinnassa.

Erityistoiveita ja aloitteita on tohdittu esittää joistakin erilliskirjastoista. Esimerkiksi yhdelle erilliskirjastolle on aiemmin tuotettu uutuusluettelo Teemusta access-ohjelmaa hyväksikäyttäen (nyt uutuusluettelo on Teemun ohessa). Teknillisen fysiikan erikoistoille on oma

Trip-tietokanta. Rakennusosaston diplomitöitä on tallennettu taannehtivasti Inssi-tietokantaan vuosilta 1915-1973. Myöhemmin tallentamista on jatkettu muiden osastojen diplomitöillä. Sähkö- ja tietoliikennetekniikan kirjasto on ollut erityisen kiinnostunut Voyagerin eri moduuleista. Lehtikierto ja saapumisvalvonta on otettu siellä käyttöön ja muutamat ko. kirjaston ja pääkirjaston hankinnan työntekijät kävivät yhdessä tutustumassa hankintamoduulin käyttöön Helsingin yliopiston kirjastossa. Järjestelmästä saatavat raportit kirjasto haluaisi tulostaa itse, mikä vaatii pääkirjastolta perusteellista selvittämistä ennen kannanottoa. Joillakin erilliskirjastoilla on pääkirjaston kanssa elektronisista aineistoista yhteistilauksia, joihin liittyy helpompaa tai vaikeampaa rahallista ja hallinnollista yhteistyötä, jopa painettujen lehtien postittamista pääkirjastosta erilliskirjastoon. TUTAn kirjaston lainausrajoitusten takia pääkirjastoon on sijoitettu osaston maksamia kurssikirjoja sivuaineopiskelijoille ja pääkirjasto on myös tilannut kokoelmiinsa TUTAn kirjastossa paljon kysyttyä aineistoa. Kaukopalvelu ottaa lainattavaksi kappaleeksi kopiot TUTAn diplomitöistä ja palauttaa alkuperäisen ja myöhemmin kopionkin TUTAn kirjastoon. Yhdelle erilliskirjaston hoitajalle on pyynnöstä lähetetty informaattikojen päivistyslista. Osaston tai erilliskirjaston pyynnöstä informaattikot voivat järjestää tilaus- tai sovelluttua koulutusta tai käydä kertomassa tietokannoista tms.

Erilliskirjasto voi olla aloitteentekijä jonkin toiminnon kehittämisessä. Viimeisimpänä esimerkkinä tuotantotalouden osaston kirjaston aloitteesta kokeillaan diplomitöiden tiivistelmien lähettämistä sähköpostitse Inssiä varten. Mikäli vielä lupa tiivistelmän julkaisemiseen hankittaisiin osastolla, yksinkertaistuisi syöttäjän työ merkittävästi.

Pääkirjaston hankkeissa, työryhmissä, ei toistaiseksi ole ollut juurikaan erilliskirjastojen edustusta. TKK:n Voyager-projektiryhmässä ja uudemmassa mobiilipalveluja kehittävässä työryhmässä oli erilliskirjastojen edustajia. Ensimmäisellä ryhmällä on vieläkin postituslista, tosin ei enää aktiivisessa käytössä. Erilliskirjastojen edustajat välittivät kirjastojensa näkemyksiä projektiryhmän kokouksissa ja toisaalta veivät projektiryhmän viestejä ja tietoa omiin kokouksiinsa ja toimivat muutoinkin kirjastojen välisinä yhdyshenkilöinä. Projektiryhmän vetäjä oli tyytyväinen silloiseen järjestelyyn.

Yhdessä suunnittelemista voisikin olla enemmän joidenkin pääkirjaston työntekijöiden mielestä. ”Tarpeen mukaan voidaan yhdessäkin ratkoa asioita” elektronisten aineistojen tiimoilta, sanoi kirjastonhoitaja. Erilliskirjastojen tulisi olla mukana suunnittelussa, kun pääkirjasto alkaa hankkimaan elektronisia kirjoja tai kurssimateriaaleja, sanoi kurssikirjojen tilaamisesta vastaava. Yhdessä suunnittelemisesta voisi olla hyötyä, ”kaikilla on vähän samoja ongelmia, että voidaan kysyä toisiltamme ja tehdä aloitteita”.

Tiedotus, tiedonvaihto

Tiedonvälitys pääkirjastosta erilliskirjastoihin on luonnollisesti helpottunut ja vilkastunutkin teknisten välineiden kehittyessä. Pääkirjasto lähettää johtoryhmän pöytäkirjat tiedoksi kirjastoille yhteiselle postituslistalle (kirjastot@hut.fi). Pääkirjaston työntekijät tiedottavat listalla uusista elektronista aineistoista ja kustantajien tarjouksista, kirjaston aukioloajoista, kirjastojärjestelmästä, ajankohtaista asioista kuten www-sivujen uusimisesta ja uutuusluettelosta, koulutustilaisuuksista, levittävät jonkin verran matkaraportteja, antavat ohjeita ym. Hankintoja koskeviin viesteihin pyydetään usein vastausta ja uutuuksista saatetaan pyytää palautetta. Erilliskirjastot tiedottavat listalla esimerkiksi aukioloajoistaan, henkilövaihdoksista ja hieman toiminnastaan. Pääkirjasto tiedottaa ajankohtaisista asioista julkisesti www-sivuilla ja TietäNet-lehdessä.

Useat haastateltavat selittivät, miten ja että tietojen vaihtoa pää- ja erilliskirjastojen välillä tarvitaan. Kurssikirjojen selvittäminen on kuin salapoliisityötä, jonka takia on erityisen tärkeää ilmoitella kurssikirjallisuudesta molempiin suuntiin. Jos osaston työhuonekirjoilla on kysyntää, olisi niistä hyvä vinkata, jotta ne voitaisiin hankkia pääkirjaston lainattaviin kokoelmiin. Muitakin hankintaehdotuksia erilliskirjastoista otetaan mielellään vastaan – ”pääkirjasto ei ole pelkkä kurssikirjalainaamo, vaan se palvelee koko kampusta, myös tutkimusta”. Elektronisten aineistojen hallinnointiin kuuluu paljon normaalia tiedonvaihtoa, mutta myös aineistojen käytössä ilmenevistä ongelmista yms. olisi hyvä ilmoittaa pääkirjastoon. Parempi jos käyttäjätuessa ongelmat tiedetään ennen asiakkaita. Kirjastoihin saapuvat lehdet ja yleensäkin kausijulkaisujen varastotiedot pidetään ajantasalla Teemussa erilliskirjastojen ilmoitusten perusteella – ajantasaisuus olisi kaikkien etu. Erikoistilanteissa kuten erilliskirjaston muuton, remontin tai työntekijän pitkän sairasloman aikana sopiminen ja tiedonkulku on tavallistakin tärkeämpää, näin esimerkiksi kaukopalvelussa.

Pääkirjasto järjestää lukukausien aikana melkein joka kuukauden ensimmäisenä tiistaina kuukausikokouksen, jonka aiheet ovat vaihdelleet ajankohtaisista kirjastoaiheista paloturvallisuuteen. Joskus kuukausikokouksia on pidetty erilliskirjastoissa, erityisesti uudet toimittilat saaneissa kirjastoissa. Kokoukset ovat tiedotusta ja pienimuotoista koulutusta. Niihin osallistuminen on kaikille vapaaehtoista. Erilliskirjastojen työntekijät osallistuvat melko vähän näihin kokouksiin ja lähinnä vain tietyt heistä. Lääkkeeksi tähän tarjosi yksi haastateltu sitä, että aiheita voisivat ehdottaa myös erilliskirjastojen työntekijät ja osallistumisesta pitäisi tehdä nykyistä velvoittavampaa. Tylsäntuntuisetkin aiheet voivat olla oleellista taustatietoa, mitä ei ehkä aina huomata. Toinen taas vähentäisi yleisiä kuukausikokouksia ja järjestäisi sen sijaan teemapäiviä ja pienimuotoisempia koulutustilaisuuksia.

Erilliskirjastojen perustietoja aukioloaikoineen ylläpidetään TKKkirjastotietokannassa. Tietokannan tarkoitusta pitänee selkeyttää, jotta se toimisi asiakasneuvonnassa vielä paremmin, arvioi ylläpitäjä.

Pääkirjastolaiset eivät tarkasti tiedä, miten erilliskirjastot itse tiedottavat ja markkinoivat yhteisiä aineistoja ja palveluja. Mobiilipalveluita ovat eri erilliskirjastot mainostaneet vaihtelevassa määrin, kertoi sen käyttäjäkyselyn teossa mukana ollut. Toinen haastateltu tuumi, että voitaisiin selvittää, miten erilliskirjastot tiedottavat asiakkailleen uusista elektronisista aineistoista.

Pääkirjastolla on edustus erilliskirjastojen (osastokirjastojen) neuvottelukunnissa. Tiedon- ja mielipiteiden vaihto mahdollistuu sitä kautta. Pääkirjaston edustajien näkemykset tule-

vat kehysorganisaatioiden tietoon.

Neuvonta ja ohjeistus

Haasteltavien mielestä erilliskirjastojen työntekijöiden neuvonta sujuu, vastaukset annetaan puhelimesta tai sähköpostitse. Joskus tiedustellaan asioista, joista tietääkin joku toinen pääkirjaston työntekijä tai asioista ilmoitetaan ”väärälle” henkilölle tai materiaalia ei lähetetä suoraan oikealle henkilölle. Pääkirjaston työntekijät katsovat neuvomisen kuuluvan olennaisesti työhönsä. Ainakaan erilliskirjastojen kyselyistä ei valitelu, vaan pikemminkin sanottiin iloisesti ”minulta voi kysyä siitä ja vielä siitäkin”. Uusia erilliskirjastojen työntekijöitä neuvotaan luonnollisesti enemmän kuin kokeneempia.

Lainaus vastaa erilliskirjastojen viesteihin lähes päivittäin ja kaukopelussakin neuvontaa ja toimeksiantoihin liittyviä tiedusteluja on puolin tai toisin jatkuvasti mutta epäsäännöllisesti. Elektronisten aineistojen esillepanosta ja tiedottamisesta yms. vastaava työntekijä sanoi toimivansa käyttötukipalveluna paitsi asiakkaille myös erilliskirjastojen virkailijoille. Trip-tietokannoista vastaava kertoi, että muusta – kiireisestäkin - työtilanteesta riippumatta neuvonta on hoidettava, kysyjät saavat vastauksen.

Kaksi työntekijää halusi parantaa neuvontaa entisestään ja oli sitä mieltä, että jollain tavalla erilliskirjastoille pitäisi tehdä tarkemmin tiettäväksi, kehen voi ottaa yhteyttä missäkin asiassa. Toinen ehdotti perustettavaksi helpdeskiä, johon nimettäisiin vastaajat. ”Työhän kaatuu pieniin asioihin.” Samaa mieltä oli toinenkin haastateltu: ”Ongelmat tulevat pikkuasioista.” Tavoitettavuus on tärkeää, kertoi luetteloinnin työntekijä, joka on yhden päivän viikosta töissä lainauksessa ja jolla aluksi ei ollut luetteloinnissa omaa puhelinta.

Erilliskirjastoja voidaan opastaa ja menettelytavoista sopia myös erilliskirjastoissa paikan päällä. Atk-lainauksen käyttöönoton yhteydessä lainauksesta/pääkirjastosta joku tai useampikin työntekijä käy erilliskirjastossa tai laboratoriossa paikan päällä sopimassa mahdollisesta taannehtivasta aineiston luetteloinnista ja itsepalvelulainaus- tai tavallisen lainaustoiminnon käyttöönotosta. Lainaustoimiston työntekijä huolehtii asennuksesta ja koulutus annetaan paikan päällä tai pääkirjastossa. Myös muiden toimintojen käyttöönottoa on valmisteltu vieraillemalla erilliskirjastossa, esimerkiksi lehtikierron ja sen vaatiman saapumisvalvonnan. Luettelointimoduulin manageroinnista vastaava käy tarvittaessa erilliskirjastoissa.

Ohjeita tarvitaan, totesivat useat. Vanha mappeihin koottu ohjeistus ei ole enää toiminut. Kirjallisia ohjeita on ja niitä pitäisi muistaa päivittää, lausahti luetteloinnin edustaja. Ohjeita välitetään myös sähköpostitse ja yleisempää opastusta laaditaan www-sivustolle. Kaukopelun ja sen laskutuksen ohjeita erilliskirjastoille voisi selkeyttää ja tarkentaa, suunnittelivat kaksi haastateltua. Laitoksilta on toivottu selkeämpiä ohjeita esimerkiksi TKKtoimii-tietokannan tallentamiseen. Ohjeita tarvitaan ja annetaan silloin kun erilliskirjasto ottaa hoitaakseen uusia tehtäviä, esimerkiksi atk-lainaamisen. Yksi haastateltu on

tottunut neuvomaan puhelimitse: ”no, antavathan ne kirjalliset ohjeet taustaa ajattelulle”. Yhtenäistämistä ja ohjeistamista peräänkuulutti Inssin tallentaja: diplomitöiden tiivistelmille olisi laadittava yhtenäinen pohja ja täyttämistä ohjeistettava.

Neuvoja antavat myös erilliskirjastojen epäviralliset yhdyshenkilöt. Eräs informaattikko toimii tuntemansa osastokirjaston tukena. Erilliskirjaston työntekijä on yhteydessä häneen välillä jopa viikottain. Informaattikko neuvoo, tekee pyynnöstä vaativampia tiedonhakuja ja seuraa FinELibin aineistotarjontaa ja tiedottaa niistä erilliskirjaston hoitajalle. Hän on myös käynyt pitämässä demotilaisuuksia osastolla. Toisella haastatellulla informaattikolla on tiiviit yhteydet osastoon jo opiskelua ajoilta ja hän käy siellä kirjaston neuvottelukunnan kokouksissa ja ”muuten vain”. Hän oli mukana, kun osaston laboratorioon asennettiin itsepalvelulainausta. Kolmaskin informaattikko kertoi saavansa puheluita tietyltä erilliskirjaston hoitajalta sen takia, että vieraili aikanaan kyseisellä osastolla kertomassa elektronista lehdistä. Muutamat pääkirjaston tämänhetkiset työntekijät ovat työskennelleet TKK:n erilliskirjastoissa.

Erilliskirjastoille voisi nimetä ”virallisesti” omia yhteyshenkilöitä pääkirjaston työntekijöistä, oli yhden informaattikon johtopäätös. ”Erilliskirjastoille voisi valita kehittämissä vastaavan tai -ryöryhmän”, ehdotti toinen haastateltu. Hän piti myös erilliskirjastojen keskinäistä verkostoitumista tärkeänä. Kirjastojen välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää myös vähän vapaamuotoisemmin neutraalilla maaperällä, mutta sellaiseen tarvittaisiin hyvä ulkopuolinen vetäjä.

Koulutus

Pääkirjasto järjesti laajamittaista koulutusta erilliskirjastoille Voyagerin käyttöönoton yhteydessä (vrt. Pokkinen 2002), mihin useat haastateltavat viittasivat. Monet arvelivat, ettei moduuleihin liittyviä varsinaisia koulutustilaisuuksia tällä hetkellä tarvita. Pääkirjasto opastaa ja kouluttaa uusia moduuleja/toimintoja käyttöönottavat ja uudet erilliskirjastojen työntekijät tarpeen mukaan. Myös tutkimusrekisterien syöttäjille on säännöllisesti järjestetty koulutustilaisuuksia, vaikkakaan ei pariin viime vuoteen. Syöttö sujuu riittävän hyvin, mutta tietokannoista vastaavan mielestä syöttäjät tarvitsisivat koulutusta aivan perusasioistakin, kuten julkaisutyypeistä. Yhden haastateltavan kokemuksen mukaan jotkut erilliskirjastojen työntekijät tarvitsisivat koulutusta perusasioista: mitä pääkirjasto tekee, tietokannoista ja niiden tarkoituksesta jne.

Haastateltavat pitivät selvästi koulutusta pääkirjaston tehtävänä ja useampi pohdiskeli tavalla tai toisella, pitäisikö koulutusta järjestää omasta tehtäväalueesta. Elektronisista aineistoista pääkirjasto voisi kenties pitää tilaisuuden, jonne erilliskirjastolaiset voisivat lähettää etukäteen kysymyksiä. FinELibin koulutustilaisuudet ovat tosin kaikille tarkoitettuja, mutta englanninkielisiä. Pienimuotoisempia tilaisuuksia ”hankintapäiviä” suunnittelivat hankin-

nan edustajat. Kaukopalvelusta on vaikea antaa koulutusta ja yhtenäistä sabluunaa kovin erilaisille erilliskirjastoille, oli sen edustajan mielipide. Jos lehtikierto- ja saapumisvalvontatoiminnot otetaan laajemmin käyttöön erilliskirjastoissa, koulutusta tulisi järjestää. Mikäli erilliskirjastoille annettaisiin oikeus päivittää kausijulkaisujen varastotietoja, tulisi heille antaa ”ainakin minimikoulutus.”

Erään haasteltavan mielestä TKK:lla on vallinnut linjattomuus ja hajanaisuus kirjastotyöntekijöiden koulutusvaatimusten suhteen. Erilliskirjastot ovat siinä suhteessa epätasaisia. ”Voitaisiinko kirjastokoulutuksen tasoa jotenkin tasata, ainakin koulutukseen osallistuminen pitäisi saada TKK:lla systemaattisemmaksi”, hän esitti. Joku alan koulutusorganisaatio voisi järjestää verkkokurssin erilliskirjastojen (sivutoimisille) hoitajille. Alan seuraamista voisi helpottaa, jos lehtiä kierrätettäisiin kirjastoissa ja perustettaisiin yhteinen intranet, johon mm. koottaisiin alan linkkejä. Oman alan seuraaminen voisi lisäksi olla koulutuksen tai kuukausikokouksen aiheena. Toinen toisensa opastaminen uusissa tehtävissä kuten nettisivujen teossa, voisi myös auttaa. Kun kaikkein merkityksellisin asia on henkilökunta, pitäisi pääkirjaston ottaa tästäkin vastuuta eikä tyytyä tilanteeseen. Otollinen hetki laboratoriokirjaston virkailijan koulutukseen on silloin, kun ko. kirjasto siirtyy atk-lainaukseen. Koulutuksen ”tasossa” tulisi ottaa huomioon nekin erilliskirjastojen työntekijät, joilla ei ole alan koulutusta.

Yhteistyön sujuminen

Yhteistyö ja työnjako perustuvat sopimuksille menettelutavoista. Niitä olisi hyvä noudattaa: millä tavoin tai miten usein tiedot Inssiä varten toimitetaan, miten kausijulkaisujen nimenmuutoksista ilmoitetaan tai kaukopalvelun laskutettavat lähetetään. Oikean toimintatavan ymmärtäminen voi vaatia erikoistietoja, joita pääkirjaston tiettyihin tehtäviin erikoistuneilla työntekijöillä on. Esimerkiksi kausijulkaisujen nimenmuutoksista saatetaan ilmoittaa puutteellisesti, koska nimenmuutos- ja luettelointiasiat ovat niin spesifejä. Ohjeita on annettu ja annetaan, mutta niitä ei aina muisteta, kiire haittaa ja nimenomaan uudet työntekijät voivat erehtyä. Sattumuksista ei valiteltu ja haastateltavat ymmärsivät syitä, minkä vuoksi yhteistyössä voi olla pieniä vaikeuksia. Neuvominen kuuluu työhön. Suurempiin hankauksiin voidaan joutua, jos yhteistyön merkitystä ei ymmärretä tai jos pelisäännöt jäävät epäselviksi.

Erilliskirjastojen työntekijöiden vaihtumista, tutkimusrekisterien syöttäjien vaihtumisista (10%/v) käytettiin siis selityksenä toiminna esiintyvälle epätietoisuudelle. Kaukopalvelun edustaja ehdotti, että erilliskirjaston vanha työntekijä perehdyttäisi uuden ja toisi pääkirjastoon käymään. Samalla toiminnan peruseriaatteen kyseisen erilliskirjaston osalta voitaisiin sopia. Kaukopalvelun muuttamat työntekijät ovat kiertäneet erilliskirjastoissa, uusia työntekijöitä pyydetään käymään yksikössä ja menettelytapojen hienosäätö annetaan puhelimessa. Erilliskirjastojen uudet työntekijät perehdytetään yhteisiin tehtäviin ja työnjakoon myös muiden toimintasektorien osalta tarpeen mukaan pääkirjastossa, puhelimitse tai sähköpostitse. Yhden osastokirjaston henkilöstön suuri vaihtuvuus on vaikeuttanut yhteistyötä, mainitsi useampi haastateltu.

Eräs haastateltava korosti, ettei hän koe minkäänlaisia tilanteita ongelmallisina. Hän tottunut vuosien varrella monenlaiseen ja seuraava yhteistyösuhteen kehittymistä rauhassa koettaen ymmärtää toistakin osapuolta. Hänen aikanaan ei ole kertaakaan menty henkilökohtaisuuksiin, vaikka välillä on voinut olla hankalampaa. Hän uskoo ihmisten tekevän

parhaansa kulloisissakin olosuhteissa. Monet olivat kuitenkin sitä mieltä, että yhteistyön tekeminen on helpointa silloin, kun erilliskirjaston työntekijä suhtautuu siihen positiivisesti ja aloitteellisesti.

Erilliskirjastot ovat hyvin erilaisia, minkä vuoksi yhteistyön tekeminen ei ole yksiviivaista, antoivat useat haastateltavat ymmärtää. Sen lisäksi, että kirjastot ovat osastojensa alaisia. Mutta yhteistyö sujuu haastateltujen mielestä aivan hyvin, ainakin useimpien erilliskirjastojen kanssa. Yhteistyön koetaan onnistuvan, jos kanssakäymistä on. Toiset erilliskirjastot ovat aktiivisempia kuin toiset, joidenkin kanssa kommunikointia ja yhteistyötä on paljonkin ja joidenkin kanssa vähemmän. ”Kirjastojen verkosto toimii osittain hyvin, se riippuu erilliskirjastojen henkilökunnan aktiivisuudesta, pääkirjaston kannalta yhteistyö on toiminut hyvin”. Mainittiin myös, että ”erilliskirjastot ovat aika itsenäisiä”. Yhteistyössä on menty ”positiiviseen suuntaan”, totesi haastateltu esimies. Molempien osapuolien etu on, jos yhteistyö saadaan sujumaan. Erilliskirjastokin voi silloin ”säilyttää kasvonsa” osastolla, oli oivaltanut erilliskirjastossa jonkin aikaa työskennellyt haastateltu. Yksi haastatelluista tiivistä: ”TKK:n kirjastojen verkko on joustava, vaikkakin hajanainen ja siitä on vaikea saada kokonaisuutetta”.

6. TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvityksen tarkoituksena oli kerätä TKK:n pääkirjaston ja erilliskirjastojen työntekijöiden mielipiteitä kirjastojen välisestä yhteistyöstä sen edelleen kehittämiseksi. TKK:n erilliskirjastojen työntekijöille lähetettiin alkuvuodesta 2003 sähköpostitse kysely ja osaa pääkirjaston työntekijöistä haastateltiin. Tässä työssä ei selvitetty, miten hyvin kirjastoverkosto toimii ja hajautetut kirjastopalvelut toteutuvat asiakkaiden kannalta. Sitä voidaan kartoittaa muutoin.

Kyseessä oli käytäntöä palveleva selvitys. Sen painopiste oli toiveiden ja ideoiden kartoittamisessa. Menetelminä kyselylomake monine avovastauksineen ja haastattelut pitkin muistiinpanoineen olivat verrattain työläitä, mutta käyttötarkoitukseensa sopivia. Vastausten kate oli hyvä. Osa työntekijöistä tyytyi toteamaan, että suurin piirtein kaikki on ja toimii hyvin. Silti molemmilta työntekijäryhmiltä saatiin runsaasti pohdittuja ja riittävän avoimielisiä vastauksia sekä selviä toimenpide-ehdotuksia. Kriittisiä huomioita oli hyvin vähän. Erilliskirjastojen työntekijöiden mielipiteet olisivat saattaneet olla suurempia, jos ne olisi kartoitettu anonyymisti tai haastatteleamalla kuten pääkirjastossa. Ainakin erilliskirjaston työntekijän arki ja esimerkiksi laboratoriokirjastojen asema kirjastoverkostossa olisi voinut tulla selvemmin esille. Erilliskirjastoille yhteisiä toiveita erottautui vastauksista, vaikka niissä oli vaihteluaakin. Eniten palautetta antoivat suurimmat kirjastot.

Erilliskirjastot arvioivat yhteistyötä ja erityisesti yhden kirjaston, pääkirjaston, toimintaa, kun taas pääkirjaston työntekijät arvioivat omaa työtään sekä pääkirjaston ja hyvin erityyppisten erilliskirjastojen välistä yhteistyötä. Asetelma oli tavallaan erilainen. Pääkirjaston työntekijät olivat varovaisia ja realistisia, kuitenkin paikoin hieman kriittisempiä kuin erilliskirjastojen työntekijät, ja he tarkastelivat yhteistyötä oman työtehtävänsä kautta. Nykyinen toimintatapa hahmottui heidän puheessaan. Jos selvitykseen olisi otettu mukaan muita(kin) pääkirjaston työntekijöitä, olisi tulkinnasta voinut tulla jonkin verran erilainen.

Yksityiskohtaisia tuloksia ja ehdotuksia voidaan käsitellä edelleen kirjastojen työntekijöiden välisissä keskusteluissa. Alla olevissa johtopäätöksissä mainitaan vain muutamia konkreettisia parannusehdotuksia. Joitakin asioita pääkirjasto voinee panna alulle suoraan. Kyselyjen ulkopuolinen johtopäätös on, että kirjastojen johtosääntöjä olisi tarkistettava ja ajantasais-tettava jossain sopivassa vaiheessa, esimerkiksi sitten kun kirjastojen roolia ja yhteistyötä kirjastoverkostossa on suunniteltu tarkemmin. Uudistustyössä olisi oltava mukana kirjastojen (työntekijöiden) edustajia. Pääkirjaston toimintasuunnitelmissa olisi hyvä pitää mukana TKK:n kirjastoyhteistyötä koskevat pitemmän ja lyhyemmän aikavälin tavoitteet. Yliopistokirjastojen strategiat ja hankkeet kohdistuvat ainakin välillisesti myös erilliskirjastoihin, joten niiden toteutuksen suunnittelussa TKK:lla on hyvä ajatella kokonaisuutta.

Selvityksen perusteella voidaan päätellä seuraavaa:

Yhteistyössä ei ilmennyt suurempia ongelmia. Erilliskirjastojen työntekijät vaikuttivat olevan tyytyväisimpiä keskitettyihin toimintoihin. Kun työtä tehdään yhdessä tietyn työn-jaon mukaan, työ sujuu pääosin hyvin, mutta häiriöitä ja ongelmia voi ajoittain ilmetä. Osapuolilla voi olla erilaisia näkemyksiä siitä, miten palvelu pitäisi hoitaa tai erityisiä syitä hoitaa palvelu omalla tavallaan. Jos työnjako ja menettelytavat ovat hyvin joustavat, voi ohjeistaminen olla hankalaa ja yhtenäinen palvelutapa todennäköisesti huomattavasti saavutettavissa. Koordinaation tarpeesta ja mahdollisuuksista kannattaisi keskustella.

Erilliskirjastojen ja pääkirjaston työntekijöiden näkemykset yhteistyöstä ja sen osa-alueista ja sujumisesta olivat melko yhteneväiset. Pääkirjaston työntekijöiden mielestä esimerkiksi neuvonta sujuu, vaikka erilliskirjastoissa näyttää siitä olevan erilaisiakin kokemuksia. Pääkirjaston työntekijöiden mielestä Voyageriin liittyvää peruskoulutusta ei tällä hetkellä tarvita, mutta joissakin erilliskirjastoissa oltiin eri mieltä. Miten hyvin jokin yksittäinen asia on järjestetty tai toimii, vaatii yksityiskohtaisempaa keskustelua.

Yhteistyötä harjoitetaan merkittävässä määrin yhteisen teknologian puitteissa. Sen käyttöön liittyy vastuuta ja mahdollisuuksia. Esimerkiksi yhteinen kirjastojärjestelmä on kuin yhteistyön selkäranka ja sen avulla yhteistyötä on voitu tiivistää. Siitä on ollut hyötyä sekä kaikille kirjastoille että asiakkaille. Teknologian mahdollisuudet tulisi hyödyntää, esim. atk-lainasta laajentaa edelleen.

Pääkirjasto vastaa keskitetyistä palveluista ja omasta toiminnastaan, mutta yhteistä kirjastotoiminnan suunnittelua voitaisiin lisätä. Myös erilliskirjastot voivat antaa merkittävän panoksen yhteisten palvelujen kehittämiseen.

Pääkirjaston rooliin halutaan sisällyttää erilliskirjastojen tukeminen eri muodoissaan: neuvonta ja opastus, tiedotus ja koulutus. Niissä on jonkin verran parantamisen varaa. Pääkirjaston työntekijöiden kuuluu ylläpitää syvällisempää asiantuntemusta ja seurata alan kehitystä. Kirjastojen työnjakoon esitettiin vain hyvin pieniä muutoksia. Pääkirjastolta odotetaan nykyistä enemmän esimerkiksi ja erityisesti tiedonhakuun ja elektronisiin aineistoihin liittyvää koulutusta ja opastusta. Pääkirjaston tulisi kaikessa toiminnassaan (erityisesti uusissa hankkeissaan) ottaa huomioon, miten siitä tiedotetaan erilliskirjastoille ja miten asia liittyy erilliskirjastoihin.

Erilliskirjastot keskittyvät ennen kaikkea omaan erityisalaansa sekä kehysorganisaationsa ja opiskelijoiden tukemiseen.

Pääkirjaston tulisi aiempaa enemmän paneutua erilliskirjastojen työntekijöiden tukemiseen ja kirjastojen tilanteeseen ja kehittämiseen – työntekijöiden sitä toivoessa. Pääkirjaston tehtävänä on antaa suuntaa ja auttaa valitsemaan oikeat tavoitteet alati muuttuvassa toimintaympäristössä. Kävi ilmi, että monet erilliskirjastojen työntekijät kokevat samalla tavalla olevansa uusien haasteiden ja tehtävien edessä ja niihin liittyvä apu otetaan mielellään vastaan.

Yhteistyötä voisi parantaa, jos pääkirjasto tuntisi vielä paremmin erilliskirjastojen työtä ja toimintaympäristöä. Ainakin mahdollisesti valittavien erilliskirjastojen omien yhdyshenkilöiden on tunnettava yhteistyökumppaninsa tilanne. Pääkirjaston tulisi hoitaa erilliskirjastojen uusien työntekijöiden perehdyttäminen suunnitelmallisemmin ja ohjeistusta voidaan parantaa esimerkiksi yhteinen Intranet perustamalla. Pääkirjaston tuntemus erilliskirjastojen piirissä ei ilmeisesti kaikin osin ole riittävä.

Pääkirjaston on edelleen huomioitava erilliskirjastojen ja niiden työntekijöiden erilaisuus. Kirjastovirkailijat, joilla ei ole alan koulutusta, olisi hyvä saada mukaan kirjastoyhteistyöhön. Heidän koulutukseensa ja mahdollisuuksinsa osallistua koulutukseen ja tiedotustilaisuuksiin olisi syytä erityisesti pureutua.

Pääkirjasto edellyttää ja toivoo erilliskirjastoilta aktiivisuutta ja sovittujen pelisääntöjen noudattamista. Yhteistyö on silloin pääkirjaston kannalta parhainta. Pääkirjasto toimii, voi

toimia, vain toimivaltansa puitteissa.

Yhteistyön ensimmäinen edellytys on luottamus. Sen olisi hyvä rakentua selvälle hallintomallille tai muille sopimuksille, jossa toimivalta ja yhteistyövelvoitteet on määritelty. Silloin kenelläkään ei ole epäluuloja toisten motiiveista ja pyrkimyksistä.

Ainakin selvitykseen osallistuneet erilliskirjastot ja pääkirjasto näyttävät olevan halukkaita jatkamaan ja kehittämään yhteistyötään.

Yhteistyötä pitää suunnitella ja sille pitää asettaa tavoitteita. Resurssien rajallisuuden takia tavoitteet tulee laittaa tärkeysjärjestykseen. Pääkirjastoon voidaan nimetä virallisesti yhteistyövastaava ja/tai -työryhmä edistämään ja osaltaan toteuttamaan kirjastoyhteistyötä. Yhteistyötä tulee suunnitella yhdessä.

7. KIRJALLISUUS

Brattåker, Aslaug. 2002. Is co-operation the future? [Online]. Scandinavian public library quarterly. Vol. 35, iss. 3. [Translated by Eric Deverill.] [viitattu 12.3.2003].

Saatavissa: http://www.splq.info/issues/vol35_3/09.htm

Brodie, Maxine. 2003. Connected intelligence : the power of library collaboration. [Online]. Macquarie St. Sydney. State Library of New South Wales. Staff papers. Updated 9 April 2003. [viitattu 5.6.2003].

Saatavissa: <http://www.sl.nsw.gov.au/staff/intelligence/print.cfm>

Buckley, Barbara. 1999. Library cooperation and partnerships in the United Kingdom: or how joined-up government is leading to joined-up libraries. [Online]. In: Reference and Information Service Section. Australian Library and Information Association. RAISS '99 Papers. Conference and Exhibition, Sydney, 6-8 September, 1999. [viitattu 24.3.2003].

Saatavissa: <http://www.csu.edu.au/special/raiss99/papers/bbuckley.html>

Haasio, Ari. 2000. Asiantuntijaverkostot ja niiden merkitys. Teoksessa: Haasio, Ari & Piukkula, Juha (toim.). Verkostoituvat kirjastot. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu. s. 9-28. ISBN 951-692-478-6.

Haasio, Ari & Piukkula, Juha (toim.). 2000. Verkostoituvat kirjastot. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu. 151 s. ISBN 951-692-478-6.

Hirshon, Arnold. 1995. Library strategic alliances and the digital library in the 1990s: the OhioLINK experience. [Online]. The Journal of academic librarianship. Vol. 21, iss. 5 s. 383-386. [viitattu 2.4.2003].

Saatavissa: <http://www.sciencedirect.com>

Iivonen, Mirja. 2000. Yhteistyö työyhteisön toiminnan perustana. Teoksessa: Haasio, Ari & Piukkula, Juha (toim.). Verkostoituvat kirjastot. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu. s. 41-54. ISBN 951-692-478-6.

Iivonen, Mirja & Harisalo, Risto. 1997. Luottamus työyhteisön turvaverkkona yleisissä kirjastoissa. Tampere. Tampereen yliopisto, informaatiotutkimuksen laitos. 140 s. Finnish information studies; 8. ISBN 951-42-4837-6.

Jyväskylän yliopiston kirjasto. 1974. Laitoskirjastot ja pääkirjasto: selvitys Jyväskylän yliopiston kirjasto-oloista. Jyväskylä. 92 s.

Karppinen, Iris. 2000. Ammattikorkeakoulukirjastojen verkostoituminen. Teoksessa: Haasio, Ari & Piukkula, Juha (toim.). Verkostoituvat kirjastot. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu. s. 75-94. ISBN 951-692-478-6.

Katsirikou, Anthi & Sefertzi, Elena. 2000. Innovation in the every day life of libraries. [Online]. Technovation Vol. 20, iss. 12, s. 705-709. [viitattu 2.4.2003].

Saatavissa: <http://www.sciencedirect.com>

Kautto, Vesa & Niemitalo, Jorma. 1996. Korkeakoulukirjaston organisaation vaikutus toiminnan tehokkuuteen ja kustannuksiin. Tampere. Tampereen yliopisto, informaatiotutki-

muksen laitos. 95 s. Finnish information studies; 1. ISBN 951-42-4306-4.

Kokkonen, Oili. 2000. Konkarin kolumni: Rakennetyöryhmä jatkoi perinnettä. Signum Vol. 33, nro 5, s. 110-111. ISSN 0355-0036.

Kuula-Bruun, Meir. 2001. Ammattikorkeakoulujen kirjastojärjestelmäyhteistyö – luottamusta ja vuorovaikutusta. Signum Vol. 34, nro 6, s. 129-132. ISSN 0355-0036.

Kytömäki, Päivi. 2003. Yliopistokirjastojen verkoston strategia vuosiksi 2003-2007. [Online/Word]. Yliopistokirjasto-verkoston strategia ja sen toimeenpano –esitys FinELib-päivässä 21.5.2003. 9 s. [viitattu 8.7.2003].

Saatavissa: <http://www.lib.helsinki.fi/finelib/viestinta/finelibpaiva2003.html>

Laurila, Eeva, Löija, Pauli, Reijonen, Irma & Tuuliniemi, Arja. 2002. Kohti yhteistä kirjastoverkkoa. Signum Vol. 35, nro 4, s. 63-68. ISSN 0355-0036.

MacDougall, Alan. 1991. Cooperation : a conceptual framework for librarians. Teoksessa: MacDougall, Alan F. & Prytherch, Ray (eds.). Handbook of library cooperation. Aldershot. Gower. s. 9-14. ISBN 0-566-03627-4.

MacDougall, Alan F. & Prytherch, Ray (eds.). 1991. Handbook of library cooperation. Aldershot. Gower. 314 s. ISBN 0-566-03627-4.

Niinikangas, Vesa & Näätsaari, Inkeri. 2000. Vastauksia uteliaalle ihmiselle – verkostoituminen tietopalveluammattilaisen strategiana. Teoksessa: Haasio, Ari & Piukula, Juha (toim.). Verkostoituvat kirjastot. Helsinki. BTJ Kirjastopalvelu. s. 29-40. ISBN 951-692-478-6.

Nurminen, Tuulikki. 1983. Pääkirjaston ja laitoskirjastojen toimintasuhde ongelmallinen. Signum Vol. 16, nro 4/5, s. 99-104. ISSN 0355-0036.

Pokkinen, Marjo. 2002. Voyager-kirjastojärjestelmän käyttöönotto TKK:n kuudessa osastokirjastossa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. 56 s. Opinnäytetyö : Turun ammattikorkeakoulu, Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma.

Shepherd, Murray, Gillham, Virginia & Ridley, Mike. 1999. The truth is in the details, lessons in inter-university library collaboration. [Online]. Library management Vol. 20, iss. 6, s. 332-337. [viitattu 27.3.2003].

Saatavissa: <http://www.emeraldinsight.com/0143-5124.htm>

[Emerald-palvelu/MCB University Press]

State Library of North Carolina. Library cooperation in North Carolina - a discussion paper : March 1999. [Online]. Raleigh, NJ. 4 s. [viitattu 9.4.2003].

Saatavissa: <http://statelibrary.dcr.state.nc.us/nclin/ilc/discuss.pdf>

Tammekann, Eeva-Maija & Kokkonen, Oili. 1984. Tieteellisten kirjastojen hallinto ja toimintojen organisointi. Helsinki. Kirjastopalvelu. 295 s. ISBN 951-692-109-4.

Teknillinen korkeakoulu. Kirjasto. Tulossopimus 2001-03. [Online]. Espoo. 7 s. [viitattu 9.6.2003].

Saatavissa vain TKK:n alueella: <http://unel.hut.fi/pls/wwwunel/wwwunel.home>
[hae asiakirja-arkisto, erillisten laitosten asiakirjat, kirjasto, tulossopimus 2001]

Teknillinen korkeakoulu. Kirjasto. Tulossopimus 2002-04. [Online]. Espoo. 8 s. [viitattu 9.6.2003].

Saatavissa vain TKK:n alueella: <http://unel.hut.fi/pls/wwwunel/wwwunel.home>
[hae asiakirja-arkisto, erillisten laitosten asiakirjat, kirjasto, tulossopimus 2002]

Teknillinen korkeakoulu. Kirjasto. Tulossopimus 2003-05. [Online]. Espoo. 9 s. [viitattu 10.4.2003].

Saatavissa vain TKK:n alueella: <http://unel.hut.fi/pls/wwwunel/wwwunel.home>
[hae asiakirja-arkisto, erillisten laitosten asiakirjat, kirjasto, tulossopimus 2003]

Teknillinen korkeakoulu. Teknillisen korkeakoulun kirjaston johtosääntö. [Online]. 2.9.1996. 2 s. [viitattu 15.4.2003].

Saatavissa vain TKK:n alueella: http://www.hut.fi/Yksikot/Hallitus/Hallinto_tiedostot/Kirjaston_johtosaanto.html

Teknillinen korkeakoulu. Teknillisen korkeakoulun osasto-, laitos- ja muiden kirjastojen johtosääntö. [Online]. 5.10.1987. 2 s. [viitattu 15.4.2003].

Saatavissa vain TKK:n alueella: http://www.hut.fi/Yksikot/Hallitus/Hallinto_tiedostot/Eriliskirjastojen_johtosaanto.html

Tonta, Yasar. 2001. Collection development of electronic information resources in Turkish university libraries. [Online]. Library collections, acquisitions, & technical services Vol. 25, iss. 3, s. 291-298. [viitattu 2.4.2003].

Saatavissa: <http://www.sciencedirect.com>

Törmudd, Elin. 1998. Suomen teknillinen keskuskirjasto – 150 vuotta Teknillisen korkeakoulun ja yhteiskunnan palveluksessa. Espoo. Teknillinen korkeakoulu. 80 s. OTA-kirjasto. A; 21. ISBN 951-22-4085-8.

Vänttinen, Katri. 2003. Tehdään yhdessä tiivis kirjastoverkko. Kirjastolehti Vsk . 96: nro 3, s. 9. ISSN 0023-1843.

Wilén, Raine & Siikala, Tuula. 1995. Kokoelmayhteistyö Suomen tieteellisissä kirjastoissa – yhteistyökyselyn yhteenveto. Signum Vol. 28, nro 8, s. 178-182. ISSN 0355-0036.

Yliopistokirjastojen rakenteellisen kehittämisen työryhmä. 2000. Yliopistokirjastojen rakenteellisen kehittämisen työryhmän muistio. Helsinki. Opetusministeriö. 19 s. Opetusministeriön työryhmien muistioita; 18:2000. ISBN 952-442-118-6.

Muita TKK:n erilliskirjastoja koskevia raportteja ja kirjoituksia

Marjo Pokkinen teki opinnäytetyön Turun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmalle, joka valmistui vuonna 2002. Siinä tarkasteltiin Voyager-kirjastojärjestelmän käyttöönottoprojektin onnistumista Teknillisen korkeakoulun osastokirjastojen näkökulmasta 13.4.2000-15.10.2001 välisenä aikana. Tutkimuksessa oli mukana kuusi jo aiemmin VTLS:n atk-lainausta käyttänyttä osastokirjastoa.

YTK:n ja arkkitehtiosaston kirjasto selvittivät yhteistyömahdollisuuksiaan 15.4.2002 päivättyssä raportissa ”YTK:n ja arkkitehtiosaston kirjaston yhteistyön mahdollisuudet – nykytilanne ja yhteistyön alueet” (Jaana Marvia johdanto, teoria, YTK:n kirjasto- ja tietopalvelut, pohdinta; Marjo Pokkinen arkkitehtiosaston kirjasto).

Matti Pusan vuonna 1999 julkaistu alunperin Espoon-Vantaan teknillisen ammattikorkeakoulun tietotekniikan koulutusohjelmalle tehty opinnäytetyö on nimeltään Puun ja bitin välissä : osastokirjaston uusi toimintaympäristö. Sen tavoitteena oli luoda teknillisen fysiikan ja matematiikan osaston kirjaston strategia.

Helena Turkan TKK:n tietopalvelukurssin erikoistyö vuodelta 1990 käsitteli Teknillisen korkeakoulun erilliskirjastojen liittymistä VTLS-järjestelmään.

Suomen teknillisen keskuskirjaston historiikissa (Elin Törnudd, 1998) on yksi lyhyehkö kappale ”Erilliskirjastot korkeakoulun kirjastoverkossa” ja lisäksi Rauni Oksasen artikkeli ”Osastojen kirjastotoimi eilen ja tänään – esimerkkinä Arkkitehtiosaston kirjasto”.

TKK:N ERILLISKIRJASTON EDUSTAJA,

tällä kyselyllä kartoitamme mielipiteitänne pääkirjaston ja erilliskirjastojen välisestä yhteistyöstä, työnjaosta ja tiedonkulusta. Kerrothan meille mielipiteesi, kiitos! Vastaukset 2.4.03 mennessä sähköpostin liitteenä jaana.marvia@hut.fi tai sisäpostissa PL 7000 / Jaana Marvia. Toivomme, että **jokainen** useamman työntekijän kirjastoyksiköistäkin vastaisi kyselyyn.

Erilliskirjastoilla tarkoitetaan TKK:lla toimivia kirjastoyksiköjä pääkirjastoa lukuunottamatta. Yhteistyöllä tarkoitetaan työtä, jota pääkirjasto ja erilliskirjastot ovat yhdessä tai yhteistyössä sovitun työnjaon mukaisesti tehneet. Kohdissa d. ja e. kysytään erikseen tiedonkulusta ja neuvonnasta. Voit kirjoittaa mielipiteitä myös asioista, joista ei erikseen kysytä.

Kyselyä koskevat kysymykset Jaanalle sähköpostitse tai puh. 4150.

Kirjasto _____

Vastaaja _____

A. TKK:n kirjastoverkosto

1. Koetko, että TKK:lla toimii kirjastoverkosto? Perustelut lyhyesti.

kyllä en en osaa sanoa

2. Miten TKK:n kirjastojen verkosto/kokonaisuus toimii tai miten sen pitäisi toimia? (hyödynnetäänkö kokonaisuutta, onko toiminta koordinoitua vai ei, tukevatko kokoelmat toisiaan, kehitetäänkö kirjastoja ja niiden palveluja samansuuntaisesti ym.)?

3. Miten asiakkaat mieltävät TKK:n kirjastot kokonaisuutena, palvelut ja kokoelmat? Millaista palautetta olet saanut?

4. Kerrotko asiakkaille pääkirjaston palveluista ja kokoelmista?

usein jonkin verran en en tunne niitä riittävästi

B. Roolit, työnjako

1. Millainen on tai pitäisi olla oman kirjastosi rooli, entä pääkirjaston rooli (esim. vastata ..., tukea ..., kehittää ...)?

2. Mitkä tehtävät erilliskirjaston tulee hoitaa itse?

3. Mitkä tehtävät pitää hoitaa keskitetysti pääkirjastossa?

C. Yleiset kehittämissuhteet

1. Voisiko pääkirjasto jotenkin auttaa sinua työssäsi? Mihin asiaan kaipaisit apua ja yhteistyötä?

2. Miten yhteistyö pää- ja erilliskirjastojen kesken nykyisin mielestäsi toimii (esim. mikä toimii, onko yhteistyötä sopivasti / liian vähän, vaikeudet)?

3. Mitä parannuksia pää- ja erilliskirjastojen yhteistyössä pitäisi saada aikaan? Mainitse niin pienet kuin isommatkin asiat.

4. Miten organisoisit parannukset tai yhteistyön?

5. Pitäisikö TKK:n kirjastoilla olla yhteisiä hankkeita? Jos, millaisia?

6. Jos olet esittänyt mielipiteitä ja ehdotuksia pääkirjastolle, onko ne otettu huomioon?
 usein joskus ei en osaa sanoa

7. Tiedusteleeko pääkirjasto riittävästi erilliskirjastojen mielipiteitä yhteisissä asioissa?
 kyllä melko riittävästi liian harvoin en osaa sanoa

D. Tiedotus

- henkilökohtainen viestintä, kirjastot@hut.fi –postituslista, kuukausi- ja erilliskirjastojen kokoukset, www

1. Onko pääkirjaston tiedotus ollut riittävää?
 kyllä melko ei

2. Mistä asioista pääkirjaston pitäisi tiedottaa?

3. Miten kehittäisit pääkirjaston ja erilliskirjastojen välistä tiedonkulkua (tavat ym.)?

E. Neuvonta ja koulutus

1. Tiedätkö kehen ottaa yhteyttä pääkirjastossa, kun tarvitset neuvoja?
 kyllä en aina en

2. Miten parantaisit pääkirjaston neuvontaa erilliskirjastoille?

3. Mistä haluaisit lisää koulutusta?

19.3.2003 AKM

Erilliskirjastokysely, saatekirje

Hyvä erilliskirjaston hoitaja,

Teknillisessä korkeakoulussa on useita kymmeniä kirjastoja. Yhdessä nämä muodostavat verkoston, jonka tehtävänä on tarjota tietoaaineistoa ja -palveluja korkeakoulun tutkijoille, opettajille ja opiskelijoille. Sillä on myös valtakunnallisesti merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä teknillisen tiedon tallettajana ja tarjoajana.

Olemme pääkirjastossa nostaneet yhdeksi tämän vuoden toiminnan painopisteeksi erilliskirjastoyhteistyön. Tällä haluamme korostaa sen tärkeyttä meille ja koko kampukselle. Yhteistyömme on jo laajaa ja monimuotoista. Nyt on kuitenkin otollinen hetki tarkastella, miten sitä voisi vielä kehittää. Haluamme selkiyttää omaa rooliaamme verkostossa sekä oppia tuntemaan paremmin muiden kirjastojen tarpeita ja näkemyksiä. Ideaalista olisi, jos jokainen kirjasto voisi keskittyä omaan ydiosaamiseensa ja luottaa siihen, että muilta saa apua tehtävien hoidossa.

Ohessa on kyselylomake, jolla kartoitamme TKK:n kirjastoverkoston nykytilaa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Toivon, että vastaisit siihen, sillä Sinun vastauksesi on meille tärkeä. Mitä kattavammin tunnemme verkoston tarpeet ja toiveet, sitä paremmin kykenemme kehittämään toimintaamme. Saamistamme vastauksista teemme koosteen, jota esittelemme myöhemmin kuukausikokouksessa.

Terveisin

Ari Muhonen
ylikirjastonhoitaja

puh. 4112
email Ari.Muhonen@hut.fi

PÄÄKIRJASTO JA ERILLISKIRJASTOT – HAASTATELUT PÄÄKIRJASTOSSA

Haastateltava _____

Pvm _____

1. Tehtävät (ko. henkilön työtehtävät, jotka liittyvät erilliskirjastoihin)
2. Yhteistyö, työnjako tehtäväalueella
3. Kokemukset, mikä toimii, mikä ei, odotukset, nykytila
4. Pelisäännöt, koordinaatio, tarpeellisuus, selkeyttäminen
5. Mikä on pääkirjaston rooli suhteessa erilliskirjastoihin (tällä tehtäväalueella) – kuka palvelee ketä ja millä tavalla
6. Parannusehdotukset yhteistyölle, mitä olisi tehtävä ensimmäiseksi (erilliskirjastot ja/tai pääkirjasto), konkreettiset asiat, mikä olisi asiakkaan etu
7. Yhteydenpito, tiedotus, koulutus (tehtävään liittyvä tiedonvaihto ja yleinen)
8. Mielikuvasi TKK:n kirjastoverkostosta, muuta mieleentulevaa

NYKYTILANTEEN KUVAUS

Seuraavassa kuvataan lyhyesti pääpiirteissään toiminnot, joita TKK:n pääkirjasto hoitaa enemmän tai vähemmän koko korkeakoulun ja kaikkien kirjastoyksiköiden puolesta. Koulutus, neuvonta ja tiedotus mainitaan myös erillisenä kohtana. Luettelossa ei mainita palveluja tai tuotteita, joita pääkirjasto hoitaa erilliskirjastoista riippumatta, esimerkiksi Tali-tietokantaa tai omien lehtien saapumisvalvontaa.

KIRJASTOJÄRJESTELMÄT JA TIETOKANNAT:

Voyager-järjestelmän ylläpito, tuki, ohjeistus ja tiedotus

- uusien versioiden, moduulien (ks. alla) ja lisäpalvelujen (esim. uutuusluettelo) käyttöönotto
- TEEMUn www-liittymä (opac)
- tilastojen ja raporttien tuottaminen

Moduulit

- käytön neuvonta, oikeuksien jako, asennus, ylläpito/managerointi
  - **luettelointimoduuli**
tallennus- ja muutokset kokoelmiin/kokoelmatunnuksiin
  - **hankintamoduuli**
hankinta koekäyttövaiheessa
saapumisvalvonta- ja lehtikiertotoiminnot haluttaessa myös erilliskirjastoihin
  - **lainausmoduuli**
atk-lainauksen laajentaminen kirjastoyksiköihin, normaali- tai itsepalvelulainaus

Trip-järjestelmän (Tentun) ja sen tietokantojen ylläpito ja kehittäminen

- TKKBooks- ja TKKSerials-tietokantojen tuottaminen TEEMUsta
- Inssi- ja TKKKirjastot—tietokantojen tallennus
- TKK:n rekistereiden (TKKjulkaisee, TKKtutki, TKKtoimii, TKKosaa) tallennuslomakkeet, tallennuksen ohjeistus, neuvonta ja koulutus
- TKK:n elektronisten julkaisujen portaalien tuottaminen TKKjulkaisee-tietokannasta
- TF:n erikoistöiden tietokannan ylläpito

HANKINTA JA KOKOELMIEN YLLÄPITO:

Painettu aineisto

- pääkirjasto tilaa kokoelmiinsa laaja-alaisesti korkeakoululla edustettujen tieteenalojen kirjallisuutta, yhteis- ja käsikirjoja
- pääkirjasto voi tehdä tilauksia erilliskirjaston puolesta (monografiat)
- kurssikirjojen tilaaminen (myös) pääkirjastoon
- pääkirjasto pyrkii lehtitilausten koordinointiin ja päällekkäistilausten välttämiseen
- hankintaneuvotteluissa pääkirjaston tavoitteena varmistaa samat alennus- yms. edut kaikille TKK:n kirjastoille

Elektroninen aineisto (FinElib- ja muut aineistot)

- neuvottelut ja hankinta koko kampukselle, koekäytöt ja esillepano www-sivustolle, tiedottaminen, neuvonta ja ohjeistus
- painettujen lehtien online-kylkiäisten hallinnointi suositellaan hoidettavaksi pääkirjastossa

- muutamat erityyppiset lehtien ja tietokantojen yhteistilaukset, tapauskohtaiset yhteistyöjärjestelyt

Kokoelmien ylläpito

- pääkirjasto on ottanut vastaan käsiteltäväksi erilliskirjastojen vähän käytettyä aineistoa
- samoin isompia poistoeriä erilliskirjastojen suuremmissa poisto- ja kokoelmienyhdistämisprojekteissa
- samoin lahjoituksia, joita erilliskirjastot eivät itse sijoita kokoelmiinsa

LAINAUS:

- pääkirjastossa lainaustoiminnan pääperiaatteet ja käytännöt
- kirjastokorttien jako suurimmalle osalle opiskelijoista
- karhut, saapumisilmoitukset sähköpostitse järjestelmästä
- sakkojen kokoaminen (sakkoja voi maksaa normaalia Voyagerin atk-lainausta käyttäviin kirjastoyksiköihin)
- varausjonojen muutokset
- tiedot lost-tilassa olevista julkaisuista erilliskirjastoille (tehokarhut)
- palautusten vastaanotto erityisesti erilliskirjastojen ollessa suljettuna
- lainatositteiden toimittaminen manuaalisesti lainaaville kirjastoyksiköille

MOBILIPALVELUT:

- mm. lainaukseen liittyviä palveluja, haku TEEMUsta ja kysymys-vastauspalvelu, kaikille TKK:n kirjastokortin omistaville

KAUKOPALVELU:

Ulkopuolisten kirjastojen toimeksiannot TKK:lle (pääkirjastoon lähetetyt kaukopalvelutilaukset)

- julkaisu erilliskirjastossa – pääkirjasto lähettää tilauksen edelleen erilliskirjastoon
- joustava työnjako, tavallisesti erilliskirjasto toimittaa lainat suoraan asiakkaalle ja pääkirjasto jäljenteet erilliskirjaston lehdestä tms.
- lainat ulkomaille hoitaa pääkirjasto

Toimeksiannot TKK:lta ulkopuolisiin kirjastoihin (erilliskirjastot, TKK:n henkilökunta ja opiskelijat)

- tilaukset pääkirjastoon, joka hoitaa tilaukset Suomeen ja ulkomaille

Pääkirjaston kokoelmat (kaukopalvelutilaus tai aineistopyyntö erilliskirjastosta)

- lainojen toimittaminen sisäpostissa erilliskirjastoihin
- toimeksiantojen seuraaminen (karhuaminen, uusiminen)
- asiakaskirjastojen rekisterin ylläpito
- hinnastot

LASKUTUS:

- joustava työnjako
- pääkirjastoon toimitettujen tilauskopioiden mukaan laskuttaminen (erilliskirjaston antama kaukopalvelu)
- erilliskirjaston antamista lainoista tuloutus sen kehysyksikölle
- jos pääkirjasto on toimittanut jäljenteet erilliskirjaston lehdestä, tuloutus pääkirjastolle
- pääkirjaston erilliskirjastoille toimittamien kaukopalvelutilausten laskutus
- pää- ja erilliskirjastojen tietoaineistojen yhteistilausten laskutuksen hoito

LUETTELOINTI:

Monografiat

- TKK:n kirjastojen aineiston luettelointi (uusi, taannehtiva ym.)
- aineiston viivakooditarroitus
- nidetietueluettelointia erilliskirjastoissa suositellaan

Kausijulkaisut

- luettelointi (uudet, nimenmuutokset)
- kausijulkaisujen varastotietojen tallentaminen (uudet, lopetettut tilaukset ym.)

LEHTIKIERTO:

- pääkirjaston lehtikiertopalvelu TKKlaisille ja ulkopuolisille Otaniemen alueella, myös sisällysluetteloiden kopioiden toimitusta

LUOKITUS:

- UDK-luokitus TKK:n kirjastojen aineistolle
- UDK-luokat pyydettyä TKK:n julkaisuille

TKK:N OMAT JULKAISUT:

- ISBN-numeroiden jako
- neuvonta ja kirjallinen ohjeistus ISBN, ISSN, sarjojen nimet yms.
- TKK:n painettujen sarjajulkaisujen arkistointi pääkirjastossa
- elektronisten julkaisujen portaali (ks. kohta Trip)

Elektroniset väitöskirjat

- verkkopalvelun ylläpito ja kehittäminen, atk-keskuksen ylläpitämän tiedostopalvelimen hallinnointi
- elektronisten väitöskirjojen tuottamisen neuvonta ja opastus

Diplomityöt

- vähittäinen taannehtiva luettelointi Inssiin
- vanhempien diplomitöiden arkistointi (ennen vuotta 1980 tehty, 1 kpl)

TIETOPALVELU:

- päivystävät informaattorit pääkirjastossa
- neuvonta ja tiedonhakutyö kirjastoyksiköittäin resurssien mukaan

KIRJASTONKÄYTÖN JA TIEDONHAUN OPETUS:

- kirjastonkäytön opetusta kaikille uusille opiskelijoille (Johdatus opiskeluun –kokonaisuus)
- pidemmälle ehtineille opiskelijoille Tieteellisen tiedonhaun –koulutusta
- tilauskoulutus, sovellettu koulutus
- kiertäminen osastoilla kertomassa esim. elektronisten lehtien ja RefWorks-ohjelman käytöstä
- oppaiden ja ohjeiden laatiminen

ATK-TUKI:

- kirjastojärjestelmiin ja elektronisiin tietoaineistoihin liittyvä tuki
- ajoittain muita atk-asioita koskevia viestejä kirjastot-listalle, esim. TKK:n tietoliikennekatkot

TILASTOINTI:

- tieteellisten kirjastojen tilastointi
- Voyager-tilastoista esim. tilastot lainaaville erilliskirjastoille

KÄYTTÄJÄKYSELYT:

- omat ja esim. FinELib-kyselyjen järjestelyt
- erilliskirjastojen osallistuminen kirjastonkäytön kyselyihin ollut vapaaehtoista

TIEDOTUS:

- kirjastot-sähköpostilistalla tiedottaminen
- kuukausikokoukset
- TietäNet - kirjaston tiedotuslehti

ja

Www-sivusto

- kirjastoilla erilliset www-sivustot
- pääkirjasto: yhteiset palvelut, kampuksen elektroninen aineisto, ajankohtaistiedotus

NEUVONTA:

- puhelin, sähköposti, vierailut erilliskirjastoissa ja erilliskirjastojen yhteisissä kokouksissa, kirjalliset ohjeet
- perehdyttämisopastusta uusille erilliskirjastojen työntekijöille

KOULUTUS:

- esim. kirjastojärjestelmän ja sen eri toimintojen käyttöönotto
- Trip-tietokantojen syöttö
- käyttäjäkoulutus ks. edellä

KEHITYSTYÖ:

- yhteisten palvelujen ja toimintojen kehittäminen
- uudet hankkeet
- kotimainen ja kansainvälinen yhteistyö esim. FinELib, IATUL, IFLA jne.
- asiantuntijalausunnot

HALLINTO:

- erillinen, johtosäännöin hieman määritelty toimintatapaa
- pääkirjastolla edustajia erilliskirjastojen neuvottelukunnissa
- pääkirjaston tulosopimuksissa maininta yhteistyöstä erilliskirjastojen kanssa
- lausunnot ja haastatteluihin osallistuminen pyydettyä erilliskirjastojen työntekijöiden hakuprosesseissa

ISBN 951-22-6739-X (PDF)
ISSN 1459-6148